

Monna Laari

RE-ORG menetelmän käyttö kulttuurihistoriallisen museokokoelman siirtoprojektin suunnittelussa

Haminan kaupungin museoiden kokoelmien muutto

Metropolia Ammattikorkeakoulu

Kulttuurialan ammattikorkeakoulututkinto

Konservoinnin tutkinto-ohjelma

Opinnäytetyö

17.5.2021

Tiivistelmä

Tekijä(t):	Monna Laari
Otsikko:	RE-ORG menetelmän käyttö kulttuurihistoriallisen museo- kokoelman siirtoprojektin suunnittelussa: Haminan kau- pungin museoiden muutto
Sivumäärä:	39 sivua + 2 liitettä
Aika:	17.5.2021
Tutkinto:	Kulttuurialan ammattikorkeakoulututkinto
Tutkinto-ohjelma:	Konservoinnin tutkinto-ohjelma
Suuntautumisvaihtoehto:	Esinekonservointi
Ohjaaja:	Lehtori Heikki Häyhä

Opinnäytetyössä esitellään RE-ORG menetelmä, joka on kehitetty museoiden säilytystilojen uudelleenjärjestämistä varten. Menetelmän ovat kehittäneet yhteistyössä ICCROM (International Centre for the Study of the Preservation and Restoration of Cultural Property) ja UNESCO (United Nations Educational, Scientific and Cultural Organization) vuonna 2011. Menetelmä ja siihen liittyvät materiaalit ICCROM päivitti yhteistyössä CCIn (Canadian Conservation Institute) kanssa vuonna 2017. Materiaalit ovat kaikkien saatavilla ja RE-ORG projektin voi toteuttaa joko itsenäisesti tai ohjatuna projektina.

RE-ORG menetelmän tavoitteena on auttaa museoita, jotka kamppailevat puutteellisten säilytystilojen ja kokoelmanhoidon ongelmien kanssa. Tällaisia ongelmia voivat olla esimerkiksi inventoimattomat kokoelmat, tilojen ahtaus ja riittämättömät henkilöstöresurssit. Työssä esitellään RE-ORG menetelmän itsenäisen käytön avuksi luodut ohjeet ja työkalut, sekä arvioidaan näiden käytettävyyttä. Lisäksi tarkastellaan, miten menetelmää voidaan käyttää hyödyksi suunniteltaessa kulttuurihistoriallisen museon kokoelmien siirtoprojektia.

Työssä käytetään tapausesimerkkinä Haminan kaupungin museoiden kokoelmia, jotka muuttavat uusiin säilytystiloihin syksyllä 2021. Työssä esitellään Haminan kaupungin museoiden kokoelmien historia ja kokoelman nykytilaan vaikuttavat tekijät. RE-ORG menetelmän avulla analysoidaan Haminan kaupungin museoiden kokoelmatilojen kuntoa ja kokoelmatyötä sekä annetaan parannusehdotuksia Haminan kaupungin museoiden toimintaan. Työssä esitellään RE-ORG menetelmän materiaalien avulla toteutettu toimintasuunnitelma Haminan kaupungin museoiden muuttoa varten.

Lisäksi työssä tarkastellaan museoiden kokoelmien ja säilytystilojen avoimuutta ja saavutettavuutta sekä kokoelmakeskuksia vastauksena museoiden kasvavaan säilytystilan tarpeeseen.

Avainsanat:	Ennaltaehkäisevä konservointi, kokoelmanhallinta, museon säilytystila
-------------	---

Abstract

Author(s): Monna Laari
Title: RE-ORG Method as a Designing Tool for Transfer Project of Cultural History Collections: Relocating the Collections of Hamina Town Museums
Number of Pages: 39 pages + 2 appendices
Date: 17 May 2021

Degree: Bachelor of Culture and Arts
Degree Programme: Degree Programme in Conservation
Specialisation option: Object Conservation
Instructor: Heikki Häyhä, Lecturer

The RE-ORG method, which has been developed for the reorganization of storage facilities in museums, is introduced in this bachelor's thesis. The method was developed in collaboration with ICCROM (International Centre for the Study of Preservation and Restoration of Cultural Property) and UNESCO (United Nations Educational, Scientific and Cultural Organization) in 2011. The method and related materials were revised by ICCROM and Canadian Conservation Institute (CCI) in 2017. The materials are freely available, and the RE-ORG project can be put into practise either independently or as a guided workshop.

The objective of the RE-ORG method is to help museums struggling with inadequate storage facilities and collection care problems. Such problems are lack of space and staff and collections that are not inventoried. In this thesis the guidelines and tools created to implement the RE-ORG project are presented and evaluated. In addition, it is examined how the method can be used when planning a transfer project for the cultural history collections.

A case study is offered to show a practical application of the method in the collection of Hamina Town Museums. The collection will be relocated to new storage facilities in the autumn 2021. This thesis presents the history of the collection and factors affecting the current state of the collection. The RE-ORG method is used to analyse the storage facilities and collection care of the Hamina Town Museums and to provide suggestions for improving the procedures. The work presents an action plan for the relocation of Hamina Town Museums collection, implemented using the materials of the RE-ORG method.

In addition, the work examines the accessibility of museum collections and open storages, as well as museum collection centres in response to the growing need for storage space.

Keywords: Preventive conservation, collection care, museum storage

Sisällys

1	Johdanto	1
2	Työn tausta ja tavoitteet	2
2.1	Taustaa museokokoelmien huonolle nykytilanteelle	2
2.2	Tutkimusmateriaali	3
2.3	Opinnäytetyön tavoitteet	4
3	Museokokoelmien säilytys	5
3.1	Museokokoelmien kehitys	5
3.2	Kokoelmien säilytystilat	6
3.3	Ennaltaehkäisevä konservointi	7
3.4	Kokoelmakeskukset	8
4	Haminan kaupungin museot	9
4.1	Historia	9
4.2	Kokoelmat	11
4.2.1	Haminan kokoelma	11
4.2.2	Vehkalahden kokoelma	14
4.2.3	Kokoelmapoliittinen ohjelma	15
4.3	Kokoelmien muutto	16
4.4	Kokoelmakeskusyhteistyö	19
4.4.1	Kokoelmakeskus Kaakkois-Suomaan hanke	19
4.4.2	Haminan museot ja alueellinen kokoelmakeskus	20
5	RE-ORG menetelmä	21
5.1	Menetelmän esittely	21
5.2	Itsearviointityökalu	23
5.3	Ohjekirja ja työkirja	23
6	RE-ORG menetelmän käyttö Haminassa	24
6.1	Säilytystilojen ja kokoelman arviointi	24
6.1.1	Itsearviointityökalun käyttö arvioinnin tukena	25
6.1.2	Tilankäyttö ja kalusteet	26
6.1.3	Kokoelmien analysointi	28
6.1.4	Toiminnan arviointi	30

6.1.5 Kuntoraportti	31
6.2 Toimintasuunnitelma	31
7 Kokoelmavarastojen avoimempi tulevaisuus	33
7.1 Saavutettavat museoesineet	33
7.2 Avoimet säilytystilat ja varastonäyttelyt	34
7.3 Haminan museoiden kokoelmien saavutettavuuden kehittäminen	35
8 Yhteenveto	35
Lähteet	37
RE-OEG menetelmän itsearviointityökalu (ICCROM, 2017)	40
Kaavapiirros Haminan museoiden säilytystilan käytöstä	51

1 Johdanto

Konservaattorin ensisijainen tehtävä on varmistaa kulttuuriperinnön säilyminen ja mahdollistaa sen käyttö. Tässä työssä keskiössä ovat aineellinen kulttuuriperintö ja sitä ilmentävät kulttuurihistorialliset museoesineet.

Esineiden digitoinnin myötä niiden käsittelytarve vähenee ja samalla kulttuuriperintö saavuttaa helposti yhä laajemman yleisön. Museoesine vievätkin todennäköisesti suurimman osan ajastaan säilytystiloissa, joten keskeisessä roolissa sen elinkaarta ovat säilytysolosuhteet. Epäsuotuisat olosuhteet voivat siis vaikuttaa esineiden kuntoon merkittävästi ja olosuhteiden parantaminen on yksi keskeisimmistä keinoista vaikuttaa esineturvallisuuteen.

Käytän työssäni tapausesimerkkinä Haminan kaupungin museoiden kokoelmia ja kokoelmatoimintaa. Työskennellessäni Haminan kaupungin museoilla ovat kokoelmien säilytystilat sekä niiden puutteet tulleet tutuiksi. Kokoelmat ovat monipuoliset ja suhteellisen laajat (40 000 esinettä) verrattuna käytettävissä oleviin henkilöstöresursseihin. Opinnäytetyön idea lähtikin konkreettisesta tarpeesta toiminnan ja tilojen kehittämiseen. Oman kokoemukseni mukaan muutkin museot kärsivät samoista ongelmista: hyllyt pursuavat esineitä, tiloissa on hankala liikkua ja esineet ovat alttiita tuhoutumiselle.

Haminan kaupungin museoiden säilytystilojen tilannetta on arvioitu kokonaisvaltaisesti viimeksi vuonna 2016. Raportissa (Kataja, 2016b) nousi esiin monia puutteita ja riskejä. Raportin teon jälkeen tilanne on parantunut jonkin verran. Haminan kaupungin museoiden kokoelmapoliittinen ohjelma on saatu valmiiksi ja museoille on palkattu vakituinen konservaattori. Suurimpia ongelmia ovat kuitenkin tilanpuute ja epäjärjestys, minkä ansiosta kokoelmien inventointi ja dokumentointi on ollut hidasta ja haastavaa. Kokoelmia on lisäksi hajautettuna monessa eri kohteessa, mikä tekee niiden hallinnasta vaikeaa.

Haminan kaupungin museoiden kohdalla säilytystilojen ongelman saattaa ratkaista kokoelmien muutto. Vanhoista tiloista luovutaan ja kokoelmat siirretään uusiin syksystä 2021 lähtien. Kokoelmien muutto on suuri projekti ja sen onnistumiseksi tarvitaan kunnollinen toimintasuunnitelma. Valmiita työkaluja museoesineiden muuton suunnitteluun ei ollut löydettävissä, joten työhön päätettiin käyttää kokoelmatilojen järjestämiseen kehitettyä RE-ORG menetelmää. Menetelmä on tarkoitettu kokoelmatilojen ongelmien kanssa kamppaileville museoille. Opinnäytetyön tavoitteena onkin tarkastella RE-ORG menetelmän käyttöä muuton suunnittelun apuvälineenä ja muodostaa sen pohjalta toimintasuunnitelma kokoelmaesineiden muuttoa varten.

2 Työn tausta ja tavoitteet

2.1 Taustaa museokokoelmien huonolle nykytilanteelle

UNESCO (United Nations Educational, Scientific and Cultural Organization) on esittänyt huolensa museoiden varastotilojen tilanteesta jo 1970-luvulla. Aiheesta tehdyssä tutkimuksessa huomattiin, että monet museot kärsivät huonoista säilytystiloista. Ongelmien taustalla olivat yleensä puutteelliset tiedot ja taidot, raha- ja resurssipula tai näiden kaikkien yhdistelmä. (Horgan, Johnson, 1979)

ICCROM (International Centre for the Study of the Preservation and Restoration of Cultural Property) ja UNESCO selvittivät säilytystilojen tilannetta kyselytutkimuksella viimeksi vuonna 2011. Vastauksista kävi ilmi, että varastoidut museokokoelmat ovat edelleen erittäin alttiina riskeille. Vaikka museotyöntekijöiden tiedot ja taidot ovat lisääntyneet huomattavasti 1970-luvulta, ovat tilat edelleen puutteellisia eikä resurssipula ole hellittänyt. (ICCROM-UNESCO, 2011) Huonot tilat itsessään saattavat aiheuttaa museoesineille enemmän tuhoa kuin mikään muu tekijä.

Myös Suomessa säilytystilojen puutteiden taustalla voidaan nähdä 1970-luvulta alkanut museoiden toiminnan suuntautuminen enenevässä määrin näyttely- ja yleisötyöhön, mikä on vienyt resursseja kokoelmahoidolta ja konservoinnilta

(Heinonen, Lahti, 1988, s. 145). Museot joutuvatkin jatkuvasti tasapainottelemaan perustehtäviensä säilyttämisen ja esittämisen välillä (Kaitavuori, 2009).

Monella pienemmällä ja suuremmalla museolla on väistämättä edessä muutto uusiin tiloihin tai kokoelmakeskukseen. Kokoelmakeskusten perustaminen on kuitenkin hidasta ja välillä uusien tilojen välitön tarve ei anna mahdollisuutta jäädä odottamaan kokoelmakeskuspäätöstä.

2.2 Tutkimusmateriaali

Alan kirjallisuudessa lähdetään usein siitä ajatuksesta, että museot saisivat jostain aivan uudet varastotilat ja pääsisivät suunnittelemaan ne omien tarpeidensa mukaan rajattomin resurssein. Näin ei kuitenkaan ole suurimmassa osassa tapauksista, vaan museot saavat tyytyä jo olemassa oleviin epäsopiviin tiloihin ja vähäisiin tai riittämättömiin resursseihin. Ongelman ratkaisemiseksi ICCROM ja UNESCO suunnittelivat RE-ORG metodin, jonka avulla tiloja voidaan muuttaa tehokkaammiksi ja turvallisemmiksi.

Opinnäytetyössä käytetään RE-ORG menetelmän työkaluja apuna muuton suunnittelussa. Työssä esitellään itsenäisen projektin toteuttamisen vaiheet ja menetelmän käytön avuksi kehitettyjen työkalujen toimintaperiaatteet. RE-ORG menetelmää voi toteuttaa joko itsenäisesti tai ohjatussa työpajassa. Ohjattu RE-ORG työpajatoiminta on yleensä muutaman viikon mittainen projekti tai vaihtoehtoisesti se voi olla kansallisesti tai alueellisesti järjestettyä pidempikestoista toimintaa. Ohjattuja RE-ORG projekteja ei ole toteutettu Suomessa. (RE-ORG, 2021)

Muuttoprojektin suunnittelun taustamateriaalina on käytetty Tampereen museoiden kokoelmien siirtoprojektia sekä Yliopistomuseon parhaillaan toteutettavaa muuttoa. Tampereen museoiden noin 150 000 esinettä siirrettiin uusiin kokoelmatiloihin kahden vuoden aikana useasta eri tilasta (Paavola, 2010). Yliopistomuseon muuttoprojektissa esineitä siirretään myös useasta vanhasta varastotilasta Museoviraston konservointi- ja kokoelmakeskuksen uuteen, vuonna 2020

valmistuneeseen, laajennusosaan (Pehkonen, 2019). Vaikka Tampereen museoiden ja Yliopistomuseon kokoelmat ovat laajat ja Yliopistomuseolla on paljon erikoiskäsittelyä vaativaa esineistöä, voidaan tällaisista isoista siirtoprojekteista kertyneitä kokemuksia ja havaintoja käyttää hyväksi pienemmänkin museon kokoelmien muutossa.

2.3 Opinnäytetyön tavoitteet

Museolaki (314/2019) edellyttää, että valtionosuutta saavien museoiden tilat ovat tarkoituksenmukaisia. Tämä pitää sisällään luonnollisesti myös kokoelmien hoitoon ja säilytykseen tarkoitetut tilat. Tämän opinnäytetyön tavoitteen on antaa työkaluja kokoelmatoimien parantamiseen ja konkreettisen kokoelmien muuton suunnitteluun, sillä pienillä museoilla harvoin on mahdollisuuksia palkata projektinvetäjää tai koota museoalan ammattilaisista koostuvaa muuttotiimiä.

Opinnäytetyössä esitellään RE-ORG menetelmä sekä sen itsenäiseen käyttöön liittyvät ohjeet ja työkalut. Työssä arvioidaan menetelmän käytettävyyttä ja ohjeiden selkeyttä. Lisäksi tarkastellaan, miten menetelmää voidaan soveltaa apuvälineenä kulttuurihistoriallisen museon kokoelmien muuton suunnittelussa.

Työn tavoitteena on tehdä menetelmän avulla toteutuskelpoinen toimintasuunnitelma Haminan kaupungin museoiden kokoelmaesineiden muuttoa varten. Toimintasuunnitelmaan kirjataan keskeisimmät muuton vaiheet, alustava aikataulu sekä tarvittavat materiaalit ja työkalut. Haminan kaupungin museoiden kokoelmavaraston säilytyskalusteet arvioidaan mahdollista jatkokäyttöä varten ja uusiin tiloihin tehdään alustavat säilytysjärjestelmäsuunnitelmat. Olemassa olevien henkilöstöresurssien lisäksi arvioidaan tarvetta lisätyövoimalle ja sen vaikutusta projektin etenemiseen. Lisäksi toimintasuunnitelmaa varten kartoitetaan ja arvioidaan Haminan kaupungin museoiden kokoelmanhoitoa ja tarvittaessa tehdään ehdotuksia toiminnan parantamiseksi.

3 Museokokoelmien säilytys

Tässä työssä keskitytään kulttuurihistoriallisten museoiden esinekokoelmiin Suomessa. Kulttuurihistoriallisen museon päämäärä on säilyttää inhimillisen kulttuurin koko kirjoa, yleensä maantieteellisesti määritellyltä toimialueelta. Kulttuurihistoriallisten museoiden esinekokoelmat ovatkin usein laajoja ja materiaali-kirjo on suuri. Esineiden lisäksi kokoelmissa voi olla jonkin verran taideteoksia, valokuvia ja arkistoaineistoa. Kulttuurihistoriallisten museoiden kokoelmien sekä säilytystilojen koko ja kunto vaihtelevat suuresti.

3.1 Museokokoelmien kehitys

Suomessa varsinkin 1800- ja 1900-lukujen taitteessa syntyneiden taideyhdistysten ja museoiden taustalla vaikutti vahvasti kansallismielisyys, haluttiin muodostaa kuva suomalaisen aineellisen kulttuurin historiasta. Toisaalta samaan aikaan kokoelmia saattoi syntyä yksittäisten henkilöiden mielenkiinnon kohteiden ympärille ja kokoelman kartuttamista ohjasi halu keräillä eksoottisia esineitä. Kaupunginmuseoiden perustaminen on useimmiten johtunut konkreettisesta tarpeesta tallentaa kyseisen paikkakunnan historiaa. Taustalla on voinut olla esimerkiksi jonkin laitoksen lakkauttaminen tai perinteisen elinkeinon loppuminen. Perustamissyys vaikutti siihen, millaisia esineitä museon kokoelmaan kertyi, mutta yhtä paljon kokoelmat karttuivat sen mukaan mitä innokkaat keräilijät kokoelmaan keräsivät. (Kostet, 2010)

Kulttuurihistoriallisten kokoelmien keskimääräinen kartunta on viimeisen kymmenen vuoden aikana ollut noin 400 esinettä vuodessa per museo (Museotilasto). Suuret maakuntamuseot kartuttavat kokoelmiaan huomattavasti enemmän kuin esimerkiksi pienet kaupunginmuseot, ja yleensä suuremmilla museoilla on paremmat säilytystilat. Puutteellisista tiloista huolimatta myös pienten museoiden tallennustyö jatkuu ja kokoelmat kasvavat.

”Museon tunnuspiirre on jatkuva keräystoiminta, koska esineet ja näytteet eli objektit (kohteet) ovat kaiken museotoiminnan perusta

ja vain ne tekevät museotoiminnan harjoituksen oikeutetuksi.” (Heinonen, Lahti, 1988. s. 89)

Museo ei voi kuitenkaan kerätä kaikkia olemassa olevia objekteja. Nykyään museoiden tallennustyössä ilmiökeskeisyys onkin korvannut esinekeskeisyyden. Silti yhteiskunnan kiihtyvä vauhti materiaalin tuottamisessa on asettanut museot kokoelmanhallinnallisten haasteiden eteen. (Kaukonen, Mattila, Salmela, 2005, s. 47–50) Tämän takia kokoelmapoliittisen ohjelman laatiminen ja siihen kirjatut tallennuskriteerit nousevat ensiarvoisen tärkeään asemaan. Toinen tallennustyötä helpottava asia on museoiden välisen vastuunjaon lisääntyminen TAKO eli tallennus- ja yhteistyöverkoston kautta. TAKO-verkosto koordinoi tallennustyönjaon lisäksi nykydokumentointihankkeita. (TAKO, 2020)

3.2 Kokoelmien säilytystilat

Hyvät tallennuskriteerit eivät kuitenkaan auta, mikäli kokoelmaesineitä ei pystytä suojaamaan vaurioilta museoon tulon jälkeen. Suurin osa museoiden kokoelmaesineistä on varastoituna säilytystiloissa, joten tilojen kunnon merkitys korostuu esineiden hoidossa. Kuten museorakennusten ja näyttelytilojen, myös varastokohteiden kuntoa ja olosuhteita olisi tarkkailtava säännöllisesti. Säilytystiloissa varastoituna olevien esineiden tulee olla luetteloituja ja numeroituja sekä puhdistettu irtoliasta eikä niissä saa olla tuohyönteisiä (Kaukonen, Mattila, Salmela, 2015).

ICCROM-UNESCO (2011) kyselytutkimuksessa selvisi, että säilytystilojen huono tilanne aiheuttaa kokoelmille riskejä maailmanlaajuisesti. Kyselyyn tuli 1490 vastausta 136 maasta ja vastausten perusteella voidaan sanoa noin joka neljännen museon varastotilojen tilanteen olevan vaikea tai sietämätön. Tutkimuksen mukaan suurimmat haasteet aiheutuvat tilan ja sopivien säilytysjärjestelmien puutteesta, sekä yleisestä tavarapaljoudesta. Toinen merkittävä tekijä huonoon tilanteeseen on rahoituksen puute ja siitä johtuva pula osaavasta henkilökunnasta.

Suomessa maakuntamuseoiden säilytystilojen kuntoa on selvitetty kyselytutkimuksessa (Kataja, 2017). Kyselyyn osallistuneista maakuntamuseoista 72 prosenttia vastasi, että museolla ei ole riittävästi kokoelmasta vastaavaa henkilökuntaa. Vastauksissa yli puolella museoista kokoelmatilat eivät täytä museaalisia vaatimuksia, tilat ovat puutteelliset ja ahtaat eikä olosuhteita pystytä kontrolloimaan. Tutkimuksessa havaittiin siis samanlaisia ongelmia kuin ICCROM-UNESCO kyselyssä vastaavassa.

Puutteelliset kokoelmatilat, ja niiden mahdollisesti aiheutuneet vauriot esineisiin, tai lisätilan tarve ovat usein syynä kokoelmapoistoihin. Kulttuurihistoriallisten museoiden kokoelmapoistojen hyvät käytännöt -hankkeen yhteydessä toteutetussa kyselyssä yleisin mainittu poistoperuste oli esineen kunto ja /tai puutteellisuus. (Sarantola-Weiss, Västi, 2015) 2010-luvulla onkin yhä aktiivisemmin alettu puhua kokoelmapoistojen merkityksestä osana kokoelmanhallintaa. Kokoelmapoistojen lisääminen ei kuitenkaan yksinään ole ratkaisu tilanpuutteeseen museoiden säilytystiloissa ja kokoelmapoistoihin liittyy usein myös eettisiä haasteita. Siksi jokaisen museon kokoelmapoliittisessa ohjelmassa olisi hyvä määrittää poistokriteerit- ja käytänteet.

3.3 Ennaltaehkäisevä konservointi

Konservoinnin ensisijainen tehtävä on kulttuuriperinnön säilymisen aktiivinen edistäminen. Tällä tarkoitetaan laajaa kokoelmien ja esineiden säilyttämistä esittämällä epäsuotuisia tapahtumia, jotka voivat aiheutua esimerkiksi ympäristöllisistä, biologisista tai inhimillisistä tekijöistä. (Heinonen, Lahti, 1988, s. 148–150) Konservoinnilla pyritään myös mahdollistamaan kulttuuriperinnön esittäminen näyttelyissä konkreettisesti esineiden kautta. Oleellisena osana ennaltaehkäisevää konservointia on esineturvallisuuden varmistaminen niin säilytyksen kuin kuljetuksenkin aikana. Tämä pitää sisällään materiaaleille sopivien olosuhteiden asettamisen ja niiden seurannan, museaaliset vaatimukset täyttävät säilytystavat ja -materiaalit sekä esineiden kunnon dokumentoinnin ja seurannan. (Ambrose, Paine, 2012, s. 234–235)

1980-luvulla Museoliito jakoi tietoa ja neuvoa olosuhde- ja turvallisuuskysymyksiin sekä saattoi monet ennaltaehkäisevän konservoinnin suositukset museohenkilökunnan tietoisuuteen maanlaajuisesti (Reijonen, H. 2010). Vuonna 1985 ilmestynyt Museonhoidon opas paikallismuseoille pyrki vastaamaan pitkään jatkuneeseen huoleen maaseutumuseoiden kokoelmien puutteellisesta hoidosta. Vaikka suositukset ja ohjeistukset on saatu hyvin koko museokentän tietoisuuteen, on todellisuus silti monissa museoissa vielä kaukana ihanteesta ja esimerkiksi kalliita laitteita olosuhteiden säätelyyn ei ole järkevää hankkia, jos muutkin kokoelmanhoidon osa-alueet ovat kyseenalaisesti hoidettuja. Tarkastetun ja päivitetyn Opas paikallismuseon hoitoon (2015) julkaisun johdannossa todetaankin, että toimenpiteet tulisi suhteuttaa aina oman museon tilanteeseen ja edetä tapauskohtaisesti järkevällä tavalla. Vaikka olosuhteita ei pystyttäisi säätelyyn, voidaan silti saavuttaa ammatillisesti hoidettu tila, joka on siisti ja mahdollisimman turvallinen esineille.

3.4 Kokoelmakeskukset

Kokoelmakeskuksella tarkoitetaan yleensä usean museon yhteisiä säilytystiloja, jotka on rakennettu tai remontoitu tätä tarkoitusta varten. Usein kokoelmakeskuksissa on säilytystilojen lisäksi konservointiin ja kokoelmatyöhön tarkoitettuja erillisiä tiloja. Kokoelmakeskuksissa voidaan nähdä taloudellisten säästöjen lisäksi paljon hyötyjä kokoelman säilytyksen kannalta. Kokoelmakeskusten tilat täyttävät museoalan vaatimukset hyvistä säilytystiloista, helpottavat kokoelmien käyttöä ja nopeuttavat digitointia.

Suomeen on viimeisen kymmenen vuoden aikana perustettu useita kokoelmakeskuksia. Jyväskylän taidemuseon, Keski-Suomen museon ja Suomen käsityön museon kokoelmat muuttivat vuonna 2009 valmistuneisiin yhteisiin kokoelmatiloihin. Kokoelmakeskuksessa on säilytystilojen lisäksi yhteisiä työtiloja museoiden henkilökunnalle. (Saarinen, Pirkkalainen, 2009) Länsi-Uudenmaan museoiden kokoelmakeskus Leira aloitti toimintansa vuonna 2015. Keskuksessa säilytetään alueen eri museoiden sekä säätiöiden kokoelmia ja arkistoja. (Raa-

seporin museo, 2021) Museoviraston konservointi- ja kokoelmakeskus oli jo valmistuessaan vuonna 2016 Suomen suurin noin 16 000 neliön tiloilla, ja vuonna 2020 valmistui 7 000 neliön laajennusosa.

Opetusministeriön museopoliittisessa ohjelmassa (Mattila, 2018) käsitellään museotyön kehittämistavoitteita ja visioita vuodelle 2030. Kokoelmien kannalta tavoitteena on kannustaa museoita siirtymään yhä enemmän keskitettyihin kokoelma- ja konservointitiloihin, jotka ovat kustannustehokkaita ja ympäristön kannalta kestävämpiä. Tulevaisuudessa tullaankin varmasti näkemään lisää uusia alueellisia kokoelmakeskuksia tai olemassa olevien laajentumisia.

4 Haminan kaupungin museot

Haminan kaupungin museot (jäljempänä Haminan museot) käsittää kolme museokohdetta: Haminan kaupunginmuseo, Kauppiaantalomuseo ja Vehkalahten kotiseutumuseo.

4.1 Historia

Vuonna 1903 Haminan kaupungin 250-vuotisjuhlan kunniaksi päätettiin perustaa kaupunkiin museo. Samana vuonna lakkautettiin Keisarillinen Suomen kadettikoulu, jonka Suomeen jääneestä esineistöstä muodostui museokokoelman perusta. Kaupunginmuseo aloitti näyttelytoiminnan 1922 Haminan raatihuoneen ylimmässä kerroksessa. Myöhemmin museo siirtyi Haminan torin laidalla sijaitsevaan lipputorniin. (Halila, 1969, s. 237–238) Vuonna 1957 kaupunginmuseo sai suuremmat tilat vuoden 1760 aikoihin rakennetusta kivitalosta, jossa Katarina Suuri ja Kustaa III neuvottelivat 1783 (Tandefelt, Knapas, Kaskinen, 2003). Kaupunginmuseo toimii edelleen tässä historiallisessa ja suojellussa rakennuksessa (kuva 1) ja sen 2020–21 uudistettu perusnäyttely esittelee kaupungin historiaa kivikaudelta nykypäivään.

Kuva 1. Haminan kaupunginmuseolla on tiloja kolmessa kerroksessa 1760-luvulla rakennetussa kivitalossa. (Haminan kaupungin museot)

1970-luvun lopulla museon toiminta laajeni Kauppiaantalomuseon perustamisen myötä. Museo sijaitsee vuonna 1841 valmistuneessa kulttuurihistoriallisesti arvokkaassa hirsirakennuksessa. Kauppiaantalomuseo on perinteinen talomuseo, joka esittelee 1800-luvun lopun ja 1900-luvun alun kauppias- ja käsityöläisperinnettä. Vuoden 2003 kuntaliitoksessa Haminan museot sai hoitaakseen Vehkalahden kotiseutumuseon. Museo on perustettu 1960 vanhaan Vehkalahden kansakouluun ja sen näyttely koostuu paikallisten elinkeinojen, vesiliikenteen ja kansakoulujen historiasta. (Haminan kaupungin museot, 2018)

Haminan museoilla työskentelee neljä vakituista työntekijää ja lisäksi tilanteesta riippuen muutamia määräaikaista työntekijöitä eri pirtuisissa työsuhteissa. Lisäksi kesäisin museoiden asiakaspalvelussa työskentelee noin 10 kesätyöntekijää. Viimeisten muutaman vuoden aikana museoilla on ollut museoalan työharjoittelijoita keskimäärin kaksi vuodessa sekä satunnaisesti esimerkiksi matkailualan harjoittelijoita.

4.2 Kokoelmat

Haminan museoilla on hoidettavanaan kaksi kokoelmaa: Haminan kokoelma ja Vehkalahten kokoelma. Kokoelmia säilytetään useassa eri paikassa ja niiden hajanaisuus tekee kokoelmanhallinnasta ja esineturvallisuudesta huolehtimisesta haasteellista.

4.2.1 Haminan kokoelma

Haminan kokoelma koostuu kaupunginmuseon ja Kauppiaantalomuseon kokoelmista, pääasiassa esineistä ja valokuvista. Kokoelmassa on noin 22 000 esinettä ja 6500 valokuvaa. Haminan kokoelman perustan muodostaa lakkautetun Kadettikoulun esineistö. Myöhemmin kokoelma on karttunut pääasiassa yksityishenkilöiden tekemin lahjoituksin ja kaupungin lakkautettujen toimipisteiden, kuten koulujen ja maistraatin, esineistöllä. Kokoelmaan on tehty vuosien varrella myös jonkin verran ostoja. (Haminan kaupungin museot, 2018)

Vielä lipputornissa toimiessaan kaupunginmuseon lähes kaikki esineet olivat näytillä. Tämän jälkeen kokoelman karttuessa esineitä on säilytetty kaupunginmuseon rakennuksessa ja erillisissä pienissä varastotiloissa. Vuodesta 2005 lähtien Haminan kokoelmaan kuuluvia esineitä on säilytetty Senaatti-kiinteistön omistamassa vanhassa kasarmirakennuksessa. Rakennus toimii Haminan museoiden pääasiallisena säilytystilana ja tilassa on kohtuulliset olosuhteet museoesineiden säilytykseen. Tila on kuitenkin ahdas ja sekaisin (kuva 2). Kokoelmaesineitä on varastoituna myös Kauppiaantalomuseon pihapiirin lämmittämättömiin ulkorakennuksiin, missä ne ovat alttiina muun muassa kosteudelle ja tuhoalaisille (kuva 3).

Kuva 2. Haminan museoiden pääasiallisessa säilytystilassa työskentely on hankalaa ahtaiden käytävien, huonon valaistuksen ja yleisen epäjärjestyksen takia.

Kuva 3. Esineiden säilytystilat Kauppiaantalomuseon ulkorakennuksissa ovat puutteelliset.

4.2.2 Vehkalahten kokoelma

Vehkalahten kokoelman pohjana on Helsingin yliopiston Kymeenlaaksolaisen Osakunnan vuosina 1960–1965 toteuttama esinekeräys lähialueella. Myöhemmin kokoelmaan on tullut esinelahjoituksia alueen asukkailta. Kokoelma painotuu aiemman Vehkalahten kunnan alueen perinteisiin elinkeinoihin, vaatetukseen ja koululaitoksen esineistöön. Lisäksi kokoelmassa on valokuvia, joista suuri osa on näyttelykäyttöön tehtyjä jäljennöksiä Museoviraston tai Kymenlaakson maakuntamuseon kokoelmista. Lisäksi kokoelmassa on muutaman eri valokuvaajan varta vasten museolle ottamia kuvia. Kokoelmassa on noin 20 000 esinettä, mukaan lukien valokuvat. Vehkalahten kokoelma on ollut vuodesta 2003 suljettu kokoelma eli sitä ei enää kartuteta. (Haminan kaupungin museot, 2018)

Vehkalahten kokoelman esineitä säilytetään muutamassa huoneessa itse museorakennuksessa, ulkorakennuksissa museon pihapiirissä (kuva 4) sekä erillisessä makasiinirakennuksessa. Museorakennus on vanha kansakoulu, eikä sitä ole remontoitu museaalisiin tarkoituksiin. Museon pihapiirissä olevassa ulkorakennuksessa pienempää esineistöä hyllyillä ja isoja esineitä, kuten kärriä ja reikiä, suoraan maapohjan päällä. Lämmittämättömissä ulkorakennuksissa esineet ovat alttiita kosteudelle, pölylle ja tuholaisille eikä varastoituna olevia esineitä ole kunnolla inventoitu.

Kuva 4. Vehkalahden kotiseutumuseon ulkorakennus, jossa säilytetään kokoelmaesineitä. Rakennus on kärsinyt muun muassa kosteusvaurioista. (Haminan kaupungin museot)

4.2.3 Kokoelmapoliittinen ohjelma

”Haminan museoiden toiminta-ajatuksena on tallentaa ja asettaa näytille haminalaista kulttuuriperintöä sekä tutkia ja julkaista siihen liittyvää aineistoa.” (Haminan kaupungin museot, 2018)

Haminan museoiden kokoelmapoliittisen ohjelman luonnos aloitettiin vuonna 2008 yhteistyössä muiden ammatillisesti hoidettujen Kymenlaakson museoiden kanssa. Nykyiseen muotoonsa kokoelmapoliittinen ohjelma päivitettiin vuonna 2017. Ohjelmassa on määritetty keskeiset työprosessit sekä työtavat kokoelmien arvottamiselle ja kartuttamiselle. Haminan kokoelmaan talletetaan Haminan kaupungin historiaan liittyvää esineistöä, pääasiassa 1950-lukua vanhemmaa. Vehkalahden kokoelmaan on talletettu aiemman Vehkalahden kunnan alueen perinteisiin elinkeinoihin ja yhteisöihin liittyvää esineistöä ajalta ennen vuoden 2003 kuntaliitosta. Nykyään kaikki Haminan tai entisen Vehkalahden alueen historiaan liittyvät esinelahjoitukset liitetään osaksi Haminan kokoelmaa. (Haminan kaupungin museot, 2018)

Haminan museot kuuluu ammatillisten museoiden TAKO eli tallennus- ja kokoelmayhteistyöverkoston. TAKO-yhteistyö ohjaa omalta osaltaan kokoelmatyötä ja tulevaisuuden esinekartutuksen painotusta tallennusvastuualueisiin. Haminan museoiden tallennusvastuualueet ovat Haminan kadettikoulu, sotilasmusiikkitahtumat / Hamina Tattoo sekä valtioiden rajat ylittävä toiminta ja kontaktit. (TAKO, 2020)

Ennen kokoelmapoliittisen ohjelman tekoa kokoelmiin on saatettu ottaa esimerkiksi kuolinpesän lähes koko irtaimisto tai esineitä, joilla ei ole minkäänlaisia kontekstityietoja. Viime aikoina Haminan museoiden kokoelma onkin kurtunut vain noin 20 esineellä vuodessa ja esineitä ei etsitä kokoelmaan aktiivisesti. Tähän vaikuttaa kokoelmapolitiikan lisäksi se, että nykyisistäkin kokoelmaesineistä osa on inventoimatta ja kokoelmien säilytystilat ovat täynnä. Verrattuna kulttuurihistoriallisten museoiden keskimääräiseen esinekartuntaan, joka on viimeisen kymmenen vuoden aikana ollut vajaa 400 esinettä vuodessa, on Haminan museoiden esinekartunta hyvin maltillista (Museotilasto). Tilastoa luonnollisesti vääristävät isot maakunnalliset museot, joiden kokoelmat kurtuvat usein tuhansilla esineillä vuodessa.

Jotta Haminan museoiden toiminta-ajatus voisi toteutua, tulisi kokoelman olla paremmin saavutettavissa museon omaan käyttöön. Tällä hetkellä inventoimattomat kokoelmat ja tilojen epäjärjestys estävän kokoelman täysimittaisen käytön näyttelyissä tai tutkimuksessa.

4.3 Kokoelmien muutto

Haminan museoiden toimintahistorian aikana henkilöstöresurssit on ohjattu pääasiassa näyttelyiden tuottamiseen ja erilaisten tapahtumien ja kurssien järjestämiseen. Kokoelmatyö on siis nähty toissijaisena asiana, ja suuriin inventointiprojekteihin ei olla ryhdytty. Kokoelmaa on kuitenkin kartutettu aikojen saatossa suhteellisen paljon ja uusille säilytystiloille on ollut tarvetta jo kauan. (Kau-nissalo, 2021)

Ennen kaupunginmuseon rakennuksen peruskorjausta kokoelmaesineitä säilytettiin muun muassa kaupunginmuseon vintillä ja kellarissa. Peruskorjauksen yhteydessä vuonna 2005 esineille löydettiin uusi säilytystila vanhasta kasarmi-rakennuksesta. Muutto uusiin tiloihin jouduttiin kuitenkin tekemään kiireellä ja ilman museoalaan perehtynyttä muuttohenkilökuntaa. Esineitä pakattiin epäsopiviin materiaaleihin ja niiden käsittelyssä oli muutenkin puutteita (kuva 5). Uusi säilytystila täyttyi nopeasti ja siellä toimiminen turvallisesti kävi hankalaksi. (Kaunissalo, 2021)

Kuva 5. Edellisen muuton yhteydessä käytettyjä epäsopivia pakkausmateriaaleja ei ole poistettu katossa roikkuvista paloilmaisinleijoista.

Haminan museoiden esinekokoelmatoimia ja kokoelmatiloja arvioitiin vuonna 2016. Raportissa (Kataja, 2016b) nostettiin esiin kokoelmatoimiin ja -tiloihin liittyviä ongelmakohtia ja korjausehdotuksia. Vaikka tilanne on jonkin verran parantunut, ovat suurimmat ongelmat Haminan museoiden pääasiallisessa säilytystilassa tällä hetkellä samat kuin vuonna 2016. Tila on sekaisin, hyllyt ovat täynnä ja esineitä säilytetään suoraan lattialla (kuva 6). Käytävät ovat ahtaat ja esineiden liikuttelu ja tilan siivoaminen on hankalaa.

Kuva 6. Kokoelmaesineiden säilyttäminen lattialla lisää niiden riskiä vaurioitua.

Saman raportin (Kataja, 2016b) mukaan nykyinen Haminan kokoelmien pääasiallinen säilytystila voisi olla muutettavissa toimivaksi uudelleenjärjestelyllä ja remontoinnilla. Kyseinen rakennus on kuitenkin myynnissä ja kaupunki ei ole halukas ostamaan sitä Haminan museoiden käyttöön. Jos rakennukselle ilmaantuu ostajaehdokas, joudutaan museoesineet siirtämään irtisanomisajan puitteissa pois.

Uutta kokoelmatilaa onkin etsitty aktiivisesti jo muutaman vuoden ajan. Vuoden 2020 lopulla varmistui rahoitus kaupungin omistaman tilan remontoimiseksi Haminan museoiden uudeksi kokoelmatilaksi. Muutto uusiin tiloihin aloitetaan remontin valmistuttua vuoden 2021 syksyllä. Muuttoa on jo alettu valmistella pakkaamalla esineitä sekä siirtämällä niitä väliaikaiseen säilytystilaan. Näin kokoelmien pääasialliseen säilytystilaan saadaan enemmän työskentelytilaa.

4.4 Kokoelmakeskusyhteistyö

Yksi vaihtoehto Haminan museoiden säilytystilalle on ollut kokoelmakeskus. Lähialueella ei kuitenkaan ole olemassa olevaa kokoelmakeskusta. Kymenlaakson ja Etelä-Karjalan alueiden yhteisen kokoelmakeskuksen mahdollisuutta selvitettiin vuonna 2016.

4.4.1 Kokoelmakeskus Kaakkois-Suomaan hanke

Kaakkois-Suomen museoiden yhteistyössä toteuttama ja Kymenlaakson maakuntamuseon johtama kokoelmakeskusselvitys tehtiin vuonna 2016. Selvitykseen osallistuvat museot olivat Etelä-Karjalan museo (Lappeenranta), Haminan museot, litin museotoimi, Imatran museo, Kymenlaakson museo, Miehikkälän museotoimi, Poikilo-museot (Kouvola) ja Pyhtään museotoimi. Kyselytutkimuksen avulla selvitettiin Kymenlaakson ja Etelä-Karjalan museoiden kokoelmatilojen laatua, esineiden säilytyskäytäntöjä ja kokoelmatyöhön käytössä olevia henkilöstöresursseja. Lisäksi selvitettiin edellytyksiä alueelle perustettavaan yhteiseen kokoelmakeskukseen. Kokoelmatiloille kartoitettiin myös mahdollisia tiloja sijaintivaihtoehtoja. (Kataja, 2016a, s. 3–4)

Selvityshanke toi ilmi, että museoiden nykyisissä tiloissa ja henkilöressurssien riittävydessä on paljon puutteita. Tämä aiheuttaa sen, että alueen kulttuuriperintö on uhattuna. Kokoelmaesineitä säilytetään tasoltaan hyvin erilaisissa tiloissa ja esimerkiksi pitkät välimatkat kokoelma- ja näyttelytilojen välillä hankaloittavat kokoelmanhallintaa. Lisäksi joissain tiloissa oli havaittavissa kosteusongelmia tai tuhohyönteisiä. Jokainen museo sai omasta tilanteestaan raportin ja konkreettisia ohjeita toiminnan itsenäiseen kehittämiseen. (Kataja, 2016a, s. 9–13)

Eri kuntien erilaisen tilanteen vuoksi osoittautui mahdottomaksi viedä hanketta eteenpäin yhteisesti. Lisäksi monesta museosta puuttui tarvittava henkilökunta tämän kokoluokan hankkeen edistämiseksi. Hankkeeseen osallistuneet museot ovat kuitenkin kukin tahollaan edistäneet omaa tilannettaan saamansa raportin pohjalta. (Kataja, 2021) Esimerkiksi hankkeesta alkuvaiheessa pois jättäytynyt

Poikilo-museot, eli Kouvolan taidemuseo ja kaupunginmuseo, pyrkii saamaan Kouvolaan oman kokoelmakeskuksen, sillä parempien tilojen tarve on niin kriittinen. Osa Kouvolan taidemuseon teoksista siirrettiin 2018 Museoviraston Kokoelma- ja konservointikeskukseen tilanpuutteen vuoksi. (Poikilo-museot, 2019, s. 20)

4.4.2 Haminan museot ja alueellinen kokoelmakeskus

Vaikka Haminan museot valmistele omien kokoelmiensa muuttoa uusiin tiloihin, ei alueellinen kokoelmakeskus ole tulevaisuudessa täysin poissuljettu ajatus. Varsinkin isojen esineiden säilyttäminen aiheuttaa haasteita, joihin kokoelmakeskuksen tilat voisivat olla ratkaisu. (Kaunissalo, 2021)

Kokoelmakeskusyhteistyöstä Haminan museoille koituvia hyötyjä olisivat esimerkiksi kustannusten jakautuminen useamman tahon kesken ja tiiviimpi yhteistyö alueen muiden museotoimijoiden kanssa. Lisäksi itse kokoelmakeskusrakennus olisi joko rakennettu tai remontoitu museoesineiden tarpeet silmällä pitäen ja tiloissa olisi todennäköisesti mahdollisuus ilmankosteuden säätelyyn. Lisäksi asianmukaista, työturvallisuuden ja -ergonomian huomioon ottavaa, työskentelytilaa esineiden käsittelyyn ja konservointiin voisi olla varattuna enemmän, sillä se olisi kaikkien toimijoiden yhteisessä käytössä. Kaiken kaikkiaan olosuhteet olisivat siis paremmat ja turvallisemmat, niin esineille kuin ihmisillekin.

Haasteeksi saattaisi muodostua kokoelmakeskuksen sijainti, sillä luultavasti välimatka Haminan museon toimipisteiden ja säilytystilojen välillä kasvaisi. Sijainti riippuu tietysti mahdollisessa hankkeessa mukana olevista muista museoista, mutta kokoelmakeskuksen sijoittuminen Haminaan on epätodennäköistä. Käytännön syistä Haminan museot tarvitsisi siis myös jonkin lyhyen välimatkan päässä olevan tilan sellaisille esineille, joita käytetään usein joko omassa näyttelytoiminnassa tai lainataan muihin museoihin.

Mikäli Haminan museot haluaa lähteä mukaan minkäänlaiseen yhteiseen kokoelmakeskushankkeeseen, tulee esinekokoelma joka tapauksessa inventoida, luetteloita ja järjestää. Kokoelmakeskukseen ei voi viedä seulomatonta tavaraa, joka on pahimmassa tapauksessa likaista ja tuhohyönteisten saastuttamaa. Tämänhetkinen muutto siis omalta osaltaan auttaa tätä välttämätöntä pohjatyötä mahdolliselle tulevaisuuden kokoelmakeskusyhteistyölle.

5 RE-ORG menetelmä

Tässä luvussa esitellään RE-ORG menetelmä ja siihen liittyvät työkalut. Kaikki termit ja käsitteet ovat kirjoittajan suomentamia.

5.1 Menetelmän esittely

RE-ORG menetelmä on tarkoitettu museoiden ja vastaavia kokoelmia omistavien tahojen olemassa olevien varastotilojen uudelleen järjestämiseen ja tilankäytön järjeistämiseen. RE-ORG projektin tavoitteena on tilojen muuttaminen tehokkaammiksi ja turvallisemmiksi sekä käytännön kokoelmatyön helpottaminen. Menetelmä kannustaa käyttökelpoisten materiaalien kierrättämiseen ja olemassa olevien resurssien hyödyntämiseen. ICCROM ja UNESCO kehittivät menetelmän säilytystiloihin perehtyneiden ammattilaisten kanssa vuonna 2011. Menetelmä ja materiaalit on päivitetty ICCROMin ja CCI:n (Canadian Conservation Institute) toimesta vuonna 2017.

Menetelmä koostuu neljästä vaiheesta, jotka ovat projektin aloitus, varaston kuntokartoitus, toimintasuunnitelma ja käytännön toteutus. Menetelmän alussa käytetään itsearviointityökalua (Self-evaluation tool) (Liite 1.) tilannekuvan alustavaan selvittämiseen. Projektin edetessä otetaan käyttöön ohjekirja (Workbook) ja projektin aikana täytettävä työkirja (Worksheets). Lisäksi erityistapauksia varten on erillisiä lisätyökaluja (Additional resources). Tarvittavat materiaalit ovat kaikkien saatavilla sähköisesti ja ne on käännetty useammalle kielelle.

RE-ORG menetelmä on suunniteltu 2–5 henkilön tiimeille, jotka työskentelevät noin 250 neliön säilytystiloissa ja noin 10 000 esineen parissa. Suuremmat tilat tai esinemäärät suositellaan jakamaa pienemmiksi projekteiksi. Menetelmää on helppo soveltaa erilaisiin tilanteisiin keskittymällä itselle ongelmallisiin osa-alueisiin ja valitsemalla tilanteeseen sopivat työkalut.

RE-ORG projektin tavoitteena on ammatillisesti hoidettu ja toimiva säilytystila, joka täyttää kaikki taulukossa 1 esitetyt 10 kriteeriä. Ensimmäiset seitsemän kohtaa saavutetaan yleensä konkreettisilla järjestelyillä ja tilojen järjeistämällä. Loput laatuvaatimukset on syytä ottaa pidemmän aikavälin tavoitteina. Taustalla on ajatus, että konkreettisen järjestämisen jälkeen on helpompaa keskittyä esimerkiksi esineiden inventointiin ja luettelointitehtäviin. RE-ORG projekti onkin siis vain ensimmäinen askel kohti laadukkaampaa kokoelmatyötä.

Taulukko 1. Ammatillisesti hoidetun ja toimivan säilytystilan laatuvaatimukset. (IICROM, 2017)

1.	Yksi ammatillisesti pätevä henkilö on vastuussa/johdossa
2.	Säilytystiloiksi tarkoitetut huoneet sisältävät vain kokoelmaesineitä
3.	Tukitoiminnoille on osoitettu omat tilat
4.	Yksikään esine ei ole suoraan lattialla
5.	Jokaiselle esineelle on määritelty paikka säilytystiloissa ja esine on löydettävissä kolmessa minuutissa
6.	Jokaiseen esineeseen pääsee käsiksi ilman, että joutuu siirtämään yli kahta muuta esinettä
7.	Esineet on järjestetty ryhmittäin
8.	Tärkeimmät toimintatavat ja käytänteet on kirjattu ylös ja niitä noudatetaan
9.	Rakennus ja säilytystilat tarjoavat kokoelmille riittävän suojan
10.	Jokainen esine on turvassa aktiiviselta tuhoutumiselta ja heti vapaa käytettäväksi museon toiminnoissa

5.2 Itsearviointityökalu

RE-ORG menetelmän käyttöönotto aloitetaan selvittämällä, kuinka toimivat, taroituksenmukaiset ja turvalliset museon tämänhetkiset säilytystilat ovat. Tähän käytetään itsearviointityökalua (Liite 1.), jonka avulla päästään nopeasti ja helposti käsiksi tilojen merkittävimpiin ongelmiin ja riskitekijöihin. Jos käytössä on useampia tiloja, tehdään jokaisesta tilasta oma arviointi. Projektinhallinnan helpottamiseksi ja yksinkertaistamiseksi itsearviointi on jaettu neljään eri osa-alueeseen, jotka ovat hallinnointi (Management), rakennus ja tilat (Building & Space), kokoelma (Collection) sekä kalusteet ja pientarvikkeet (Furniture & Small Equipment). Jokaisesta osa-alueesta on 8–10 kysymystä, joihin valitaan omaa tilannetta parhaiten kuvaava vastausvaihtoehto.

Kun jokainen osa-alue on pisteytetty, verrataan pisteitä taulukkoon (Diagnostic table). Taulukon avulla saadaan muodostettua kokonaiskuva tilojen muutostarpeen kiireellisyydestä. Taulukosta näkee nopeasti, onko RE-ORG projektin aloittaminen välttämätöntä vai tarvitaanko vain joitain pieniä parannuksia jollain tietyllä osa-alueella. Vaikka projektia suunnittelevilla on jo luultavasti jonkinlainen käsitys omien tilojensa ongelmista ja muutostarpeista, arviointi tuo esiin akuuteimmat asiat ja antaa vinkkejä siihen mistä kannattaa aloittaa. Lisäksi itsearviointityökalun tulokset toimivat konkreettisena apuna säilytystilojen tilanteen esittelyssä asiaan vähemmän perehtyneille.

5.3 Ohjekirja ja työkirja

Ohjekirja sisältää selkeät ja yksityiskohtaiset ohjeet RE-ORG menetelmän itsenäiseen käyttöön. Ohjeissa käytetyt termit on avattu sanaston muodossa, mikä selkeyttää työkirjan tehtävien tekemistä. Ohjekirjaan kannattaa tutustua kokonaisuudessaan ennen projektin aloittamista ja tehdä työkirjan tehtäviä itselle sopivassa järjestyksessä.

RE-ORG-projekti on jaettu neljään eri vaiheeseen: aloitus, kuntoraportti, toimintasuunnitelma ja käytännön toteutus. Jokaiselle vaiheelle on määritelty tavoitteet ja konkreettiset toimet niiden saavuttamiseksi tarkistuslistan muodossa. Dokumentointi ennen projektin aloitusta ja projektin jokaisessa vaiheessa on tärkeää.

Ensimmäisessä vaiheessa arvioidaan tilanne itsearviointityökalua käyttäen, perehdytetään projektiin osallistuvat henkilöt tilanteeseen ja hankitaan tarvittavat työvälineet. Tavoitteena on muodostaa projektiin sitoutunut tiimi ja luoda sille parhaat mahdolliset toimintaedellytykset. Toinen vaihe sisältää nykyisten tilojen kuntoraportin tekemisen ja sen mahdollisen esittelyn. Raporttia voidaan käyttää vakuuttamaan päättävässä asemassa olevat henkilöt tilojen ongelmista ja muutostarpeista ja tavoitteena on saada valtuutus projektin käynnistämiseksi. Kolmannessa vaiheessa luodaan toimintasuunnitelma projektin toteuttamista varten ja neljäs vaihe on itse käytännön toteutus.

6 RE-ORG menetelmän käyttö Haminassa

Haminan museoiden muuton suunnittelussa käytetyt RE-ORG projektin vaiheet esitellään tässä luvussa. Projektin onnistumista mitataan jälkikäteen RE-ORG menetelmän määrittämien ammatillisesti hoidetun ja toimivan säilytystilan kymmenen kriteerin (Taulukko 1.) toteutumisella. Tällä hetkellä kriteereistä täyttyi vain kaksi: ammatillisesti pätevä henkilö vastaa säilytystiloista sekä esinekoelmasta ja tämänhetkinen varastorakennus tarjoaa riittävän suojan.

6.1 Säilytystilojen ja kokoelman arviointi

Vaikka Haminan museoille oli jo osoitettu uusi varastotila ja muuton tarpeellisuutta ei tarvinnut perustella, haluttiin nykyiset säilytystilat ja kokoelmatoiminta silti arvioida. Tässä luvussa esitellään arvioinnin tukena käytetyt työkalut ja arvioinnin tulokset.

6.1.1 Itsearviointityökalun käyttö arvioinnin tukena

Haminan museoiden nykyisten varastotilojen tilannetta arvioitiin RE-ORG menetelmän itsearviointityökalun (liite 1) avulla. Vaikka käytössä on useampia tiloja, tehtiin tarkempi kartoitus vain pääasiallisesta kokoelmavarastosta ja sen hoidosta. Muuttoprojekti keskittyy ensimmäisessä vaiheessa vain tähän tilaan ja muista tiloista esineitä siirretään myöhemmin. Lisäksi muissa tiloissa ei ole potentiaalista säilytyskalusteita tai muita ratkaisuja, joita haluttaisiin siirtää uusiin kokoelmatiloihin.

Työkalun käyttö on helppoa ja nopeaa, varsinkin jos tilat ja toimintatavat ovat ennestään tuttuja. Itsearvioinnin tekeminen voi tuoda esiin myös uusia näkökulmia ja puutteita sekä osoittaa mihin resursseja kannattaa projektin aikana kohdentaa. Kaikkien osa-alueiden kohdalla yhteispisteet osuivat taulukon toiseksi alimmalle tasolle. Tilanne vaatii siis tilojen uudelleenjärjestämistä.

Hallinnoinnin puolella Haminan museoiden varastotilojen suurimmat puutteet johtuvat henkilöstöressurssien vähyydestä. Kaikkia rakennuksia ja tiloja ei ehditä tarkistaa ja siivota riittävän usein eikä aktiiviselle kokoelmista huolehtimiselle ole riittävästi aikaa. Kokoelman osalta puutteet ovat esineiden paikantamisessa, mikä on lähes mahdotonta kohtuullisessa ajassa. Lisäksi varasto on jo täynnä, eikä kokoelman karttuessa tulevaisuudessa uusille kokoelmaesineille ole tilaa. Säilytyskalusteet ovat suurimmaksi osaksi puuta ja lisäävät tilan palokuormaa merkittävästi.

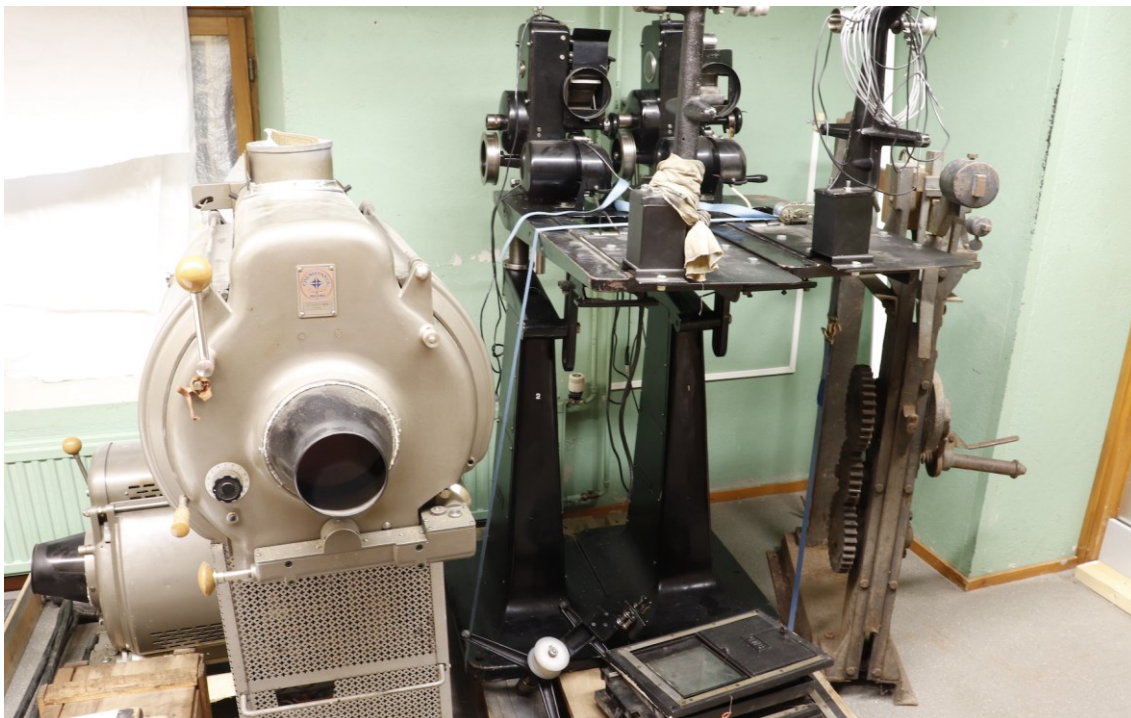
Rakennuksen ja tilojen kohdalla tilanne on hieman parempi kuin muilla osa-alueilla. Rakennuksessa on hälytysjärjestelmä, kaikki ovet ja ikkunat ovat lukittuja tai kaltereilla turvattuja ja tiloissa on paloilmaisimet sekä sammutuskalusto. Itsearvioinnissa havaittiin kuitenkin paljon sellaisia puutteita, joita ei haluta uusiin tiloihin. Näitä ovat esimerkiksi tavarapaljoudesta ja epäjärjestyksestä johtuva esineiden liikuttelun vaikeus. Lisäksi varastossa säilytetään muutakin kuin kokoelmaesineitä ja vastaavasti kokoelmaesineet saattavat viettää pitkiäkin aikoja esimerkiksi toimistotiloissa.

6.1.2 Tilankäyttö ja kalusteet

Säilytyskalusteita arvioitiin tilankäytön ja museoesineiden säilytykseen sopivuuden kannalta. Hyllymetrit ja hyllyjen täyttöaste laskettiin työkirjan ohjeiden mukaan. Paikan päällä tehdyn silmämääräisen arvioinnin lisäksi apuna käytettiin raporttia Haminan museoiden kokoelmatoiminnoista ja tiloista (Kataja, 2016b), jota varten oli karkeasti arvioitu esimerkiksi käytössä olevat hyllymetrit ja lattialla olevien esineiden määrä. Tilanne on hieman parantunut vuodesta 2016 ja osa esineistä on nykyään helpommin saavutettavissa ja kaikilla käytävillä pääsee liikkumaan.

Haminan museoiden pääasiallisessa varastotilassa arvioitiin säilytyskalusteiden täyttöaste sekä tarvittavien lisäkalusteiden määrä hyllymetreinä. Laskelmia käytetään apuna, kun arvioidaan uuden säilytystilan kalustetarpeita. Tällä hetkellä käytössä olevien kalusteiden lattiapinta-alan tarvetta ei laskettu, sillä tuleva uusi säilytystila on nykyistä suurempi ja suurin osa vanhoista säilytyskalusteista vaihdetaan uusiin. Tämän lisäksi arvioitiin muissa tiloissa olevien kokoelmaesineiden tarvitsevan yhtä paljon tilaa hyllymetreinä kuin pääasiallisessa varastotilassa olevat esineet. Näitä ei kuitenkaan siirretä muuttoprojektin ensimmäisessä vaiheessa, sillä esimerkiksi ulkorakennuksissa säilytetyt esineet vaativat paljon puhdistusta.

Arvioinnin mukaan säilytyskalusteiden täyttöaste oli 94 prosenttia. Kun tämän lisäksi huomioidaan lattioilla ja erilaisilla säilytykseen sopimattomilla tasoilla olevat esineet, nousee säilytyskalusteiden hyllyjen täyttöaste jo 132 prosenttiin. Esineitä on myös siirretty jo väliaikaiseen säilytystilaan odottamana muuttoa, joten karkeasti voidaan arvioida säilytyskalusteiden täyttöasteen olevan noin 150 prosenttia. Lisäksi tilassa on esineitä, joille tavalliset hyllyt eivät ole soveltuva ratkaisu. Tällaisia ovat esimerkiksi isot roikkuvat paloilmaisinleijat (kuva 6) sekä suuret esineet, kuten elokuvakoneet (kuva 7).

Kuva 7. Painavat ja vaikeasti liikuteltavat elokuvakoneet vaativat

Olemassa olevista säilytyskalusteista sellaisenaan kokoelmaesineiden säilytykseen päätettiin käyttää vain metalliset kalusteet (7 hyllyä, 2 kaappia ja 2 laatikostoa). Suurin osa käytössä olevista kalusteista on puisia ja huonosti museoesineiden säilytykseen sopivia. Puisille kalusteille pyritään löytämään muita käyttötarkoituksia museon omista tiloista tai muista Haminan kaupungin toimipisteistä.

Vanhat tilat dokumentoitiin valokuvaamalla ja havainnollistamalla tilankäyttöä pohjapiirroksen (liite 2) avulla. Piirroksesta näkyy, kuinka paljon tilassa on kokoelmaan kuulumattomia esineitä ja miten paljon kokoelmaesineitä säilytetään suoraan lattialla. Piirroksen avulla on myös helppo tarkastella, onko tilaan mahdollista saada enemmän työskentelytilaa esimerkiksi poistamalla kokoelmaan kuulumattomat esineet. Uusien tilojen remontti on vielä kesken ja esimerkiksi valaisimien tai pistorasioiden paikat saattavat muuttua, ei uudesta tilasta tehty vielä pohjapiirustuksia. Remontin valmistuttua tiloista tehdään RE-ORG metodin ohjeiden mukaan LVI-piirustus sekä piirustukset erilaisista mahdollisista säilytyskalusteiden asetteluista.

6.1.3 Kokoelmien analysointi

Muuton ja uusien säilytystilojen suunnittelua varten Haminan kokoelman esineet ryhmiteltiin RE-ORG menetelmässä esitettyihin kahteentoista eri kategoriaan (taulukko 2). Kategoriat on määritelty esineen painon, koon ja käsiteltävyyden mukaan. Lisäksi vaihtoehtoisissa materiaaleissa annetaan ohjeet erikseen sellaisille esineille, joilla on käsittelyn suhteen erikoisvaatimuksia. Tällaiset esineet voivat olla esimerkiksi hyvin arvokkaita, terveydelle haitallisia tai herkästi vaurioituvia. Esinetyyppien määrien arviointi auttaa tunnistamaan kokoelman erityispiirteet sekä tarpeet ja antaa pohjatietoa uusien säilytyskalusteiden valintaan.

Taulukko 2. Kategoriat esineiden ryhmittelyn avuksi. (ICCROM, 2017)

1.	Erittäin painavat tai suuret esineet, vaikea käsitellä
2.	Erittäin pitkät esineet, ei itsestään seisovat (yli 2 m)
3.	Hyvin painavat esineet, itsestään seisovat, käsittely vaatii 2 henkilöä (yli 30 kg)
4.	Pitkät esineet, ei itsestään seisovat, (alle 2 m)
5.	Painavat esineet, itsestään seisovat, 1 henkilö voi liikutella apuvälinein (10–30 kg)
6.	Kevyet esineet, itsestään seisovat, 1 henkilö voi kantaa kaksin käsin (0,5–10 kg)
7.	Pienet esineet, joita voi pidellä yhdellä kädellä
8.	3D tekstiilit
9.	Vaakatasossa säilytettävät esineet
10.	Rullalla säilytettävät esineet
11.	Pienet 2D esineet (alle 50 cm)
12.	Suuret 2D esineet (yli 50 cm)

Taulukon kategorioiden 1–3 esineet ovat yleensä joko suoraan lattialla tai kuorimalavojen päällä, sillä niille on vaikea löytää sopivaa säilytysratkaisua. Kun

uutta tilaa lähdetään suunnittelemaan, suositellaan miettimään säilytysratkaisut näille esineille ensimmäisenä. Näin nähdään kuinka paljon tilaa isot ja vaikeasti sijoitettavat esineet vievät ja minkälaisia säilytysratkaisuja ne tarvitsevat. Haminan kokoelmassa tällaisia esineitä ovat esimerkiksi suuret huonekalut, elokuvakoneet sekä liput ja purjeet. Kategorioiden 1–3 esineitä ei kokoelmassa ole kuitenkaan kuin parikymmentä, joten niiden käsittely ja kuljetusratkaisujen miettiminen ei muodostu muuton aikana kovinkaan suureksi ongelmaksi. Uudessa säilytystilassa isoille esineille on suunniteltu säilytysratkaisuksi teollisuuskäyttöön valmistettuja metallihyllyjä, jotka on mitoitettu kuormalavoille sopivaksi.

Suurien ja erikoisten esineiden määrien arviointi oli nopeaa ja yksinkertaista, sillä esineet ovat säilytystilassa nähtävillä. Tekstiilien arviointi onnistui myös suhteellisen helposti ja niiden ryhmittely rullalla säilytettäviin ja kolmiulotteisiin, henkarilla tai laatikossa säilytettäviin oli helppoa. Lukumäärien arvioinnin perusteella on helppo määrittää tekstiileille tarvittavat säilytysjärjestelmät, kuten rekit ja rullatelineet. Muita yksinkertaisia ryhmiteltäviä Haminan kokoelmassa olivat esimerkiksi taulut (kategoriat 11 ja 12) ja rakennuspiirustukset (kategoria 9). Lisäksi joitain muitakin esineitä, kuten aseita ja pienoismalleja, ryhmiteltiin, mutta ryhmät muodostuivat määrällisesti pieniksi.

Analysoinnin jälkeen voitiinkin todeta, että yli 90 prosenttia säilytystilassa olevista esineistä kuuluu ryhmiin 6 ja 7. Näistä esineistä suurin osa on tällä hetkellä laatikoissa tai muuten suojattu pakkausmateriaalilla, joten esineiden ryhmittely tarkemmin olisi hyvin haasteellista. Luettelointitiedoistakaan ei välttämättä ole apua esimerkiksi esineen materiaalien perusteella tehtävään ryhmittelyyn, sillä ainoa ylös kirjattu tieto voi olla esineen nimi. RE-ORG menetelmän mukainen ryhmittely toimi Haminan museoiden kokoelman osalta lähinnä isoille esineille, jotka olivat säilytystiloissa näkyvillä. Mikäli tila ja esineet olisivat olleet paremmin järjesteltyjä ja kokoelma pienempi, olisi kaikkien esineiden ryhmittely voinut olla mielekäästä. Ryhmittely toiminee siis parhaiten hieman pienemmille ja tarkemmin rajatuille kokoelmille.

Haminan museoiden esineet päätettiin ryhmitellä materiaalin mukaan pakkaamisen yhteydessä. Tätä toimintatapaa tukee myös se, että uusissa tiloissa eri materiaaleille on suunniteltu omat säilytystilat. Muuttoprojektin aikana on tarkoitus viedä kaikista esineistä perustiedot ja valokuva sähköiseen kokoelmanhallintajärjestelmään. Tämä auttaa esineiden ryhmittelyä jatkossa ja varsinaista kokoelman inventointia, joka aloitetaan vasta kun esineet on muutettu uuteen säilytystilaan.

Kokoelman analysoinnin yhteydessä esineissä ei havaittu tuohyönteisiä tai homevaurioita. Tarkastelu oli kuitenkin hyvin pintapuolista ja on varauduttava siihen, että myöhemmin esineitä käsiteltäessä saattaa ilmetä monenlaisia ongelmia.

6.1.4 Toiminnan arviointi

Haminan museoiden kokoelmatoimintaa arvioitiin työkirjan avulla. Arvioinnin tueksi työkirjassa on valmiita kysymyksiä resursseista, käytännöistä, kokoelman käytöstä sekä turvallisuudesta. Kysymyksissä toistuvat samat teemat kuin itsearviointityökalun kysymyksissä.

Suurimmat ongelmat Haminan museoiden kokoelmatoiminnassa liittyvät käytännön toimintoihin. Tähän vaikuttaa suuresti se, että säilytystilat ovat ahtaat ja sekaisin. Muuton jälkeen esineiden ollessa nykyistä paremmin järjestetty, voidaan aloittaa kokoelman perusteellinen inventointi ja tehdä tarvittaessa kokoelmapoistoja. Paremman järjestyksen myötä myös tutkijoilla ja opiskelijoilla on aiempaa paremmat mahdollisuudet hyödyntää kokoelmia.

Haminan museoiden käyttämä kokoelmanhallintajärjestelmä on vaihtumassa uuteen, joten sähköisen luetteloinnin yhteydessä sijaintitietoja ei ole merkitty muille kuin näyttelyissä tai lainassa oleville esineille. Muuton yhteydessä uuteen säilytystilaan luodaan yhtenäinen paikkatietojärjestelmä ja esineiden sijaintitiedot kirjataan uuteen kokoelmanhallintajärjestelmään. Jatkossa aina esineen liik-

kuessa pois säilytystiloista, tulee kokoelmanhallintajärjestelmään merkitä esineen sijainti. Lisäksi esineen paikalle hyllyyn tai laatikkoon voidaan kirjoittaa esineen väliaikainen sijainti.

Muita suurempia ongelmia kokoelmatoiminnassa ei havaittu. Puutteet ovat lähinnä siinä, että toimintatapoja ja prosesseja ei ole kirjattu ylös. Kokoelmien säilytystila on ollut pääsääntöisesti vain yhden henkilön hoidettavana ja tiloissa toimiminen ei ole muulle henkilökunnalle tuttua. Uuden säilytystilan myötä toimintoja olisi syytä tarkastella ja laatia tarkat ohjeistukset säilytystiloissa toimimiseen.

6.1.5 Kuntoraportti

Työkirjan liitteenä on kuntoraportille valmis täytettävä pohja, mutta sen voi muotoilla myös itse omien tarpeiden mukaan. Kuntoraportti kirjoitetaan aikaisempien kohtien havaintojen perusteella ja se selkeyttää säilytystilojen ongelmat ja tuo konkreettisesti esille missä kunnossa kokoelmat ja tilat ovat. Kuntoraportissa esitetään myös parannusehdotuksia ja tuodaan esille tilojen uudelleenjärjestämisen hyötyjä. Kuntoraportin tekeminen sopii hyvin käytettäväksi myös muuttoprojektin pohjana ja tukena, kun muuttotarpeista käydään keskustelua päättävien tahojen kanssa.

Koska Haminan museoiden kokoelmatilojen puutteet olivat jo tiedossa ja kokoelmille oli osoitettu uusi tila, ei nähty tarpeellisena kirjoittaa erillistä kuntoraporttia. Itsearviointityökalun ja työkirjan avulla suurimmat ongelmakohdat saatiin hahmotettua tarpeeksi kattavasti. Kokoelman, tilojen ja toiminnan analysointi auttoi tekemään parannusehdotuksia museoiden toimintaan.

6.2 Toimintasuunnitelma

Työkirjaan tehtyjen havaintojen perusteella laadittiin toimintasuunnitelma Haminan museoiden tulevaa muuttoprojektia varten. Toimintasuunnitelma esitellään pääpiirteittäin tässä luvussa. Suunnitelma ei ole julkinen, sillä se sisältää yksityiskohtaisia tietoja Haminan museoiden kokoelmista ja säilytystiloista.

Toimintasuunnitelman tavoitteeksi asetettiin RE-ORG työkirjassa määriteltyjen ammatillisesti hoidetun ja toimivan säilytystilan laatuvaatimusten (taulukko 1) toteutuminen tulevaisuudessa. Osa vaatimuksista saadaan täytettyä muu-
myötä järjestämällä uudet tilat mahdollisimman hyvin ja osa vaatimuksista vaati
pidempiaikaista työtä kokoelman inventoinnin ja sähköisen luetteloinnin parissa.
Konkreettisen muuton jälkeen jäljelle jäävien kohtien saavuttamiseksi tulee
tehdä uusi suunnitelma.

Muuttoprojektin eri vaiheista laadittiin alustava aikataulu. Aikatauluun vaikutta-
vat uuden säilytystilan remontin valmistuminen sekä muuttoon osallistuvien
henkilöiden määrä. Muuton aikana pidetään vähintään kerran kuukaudessa ti-
lannepalavereita ja tässä yhteydessä aikataulua on hyvä päivittää.

Toimintasuunnitelmaa varten arvioitiin käytössä olevat henkilöstöresurssit. Mah-
dollisuuksien mukaan pyritään ottamaan mukaan myös alan opiskelijoita tai va-
paaehtoisia. Ennen muuton aloittamista kaikki projektiin osallistuvat henkilöt pe-
rehdytetään toimintasuunnitelmaan ja projektin tavoitteisiin. Vapaaehtoiset tulee
myös perehdyttää museotyön eettisiin sääntöihin ja toimintaperiaatteisiin
(ICOM, 2017).

Ensimmäinen konkreettinen toimenpide on roskien ja näyttelymateriaalien tyh-
jentäminen pääasiallisesta säilytystilasta. Tämän jälkeen tilaan järjestetään
työskentelytilaa esineiden käsittelyä varten. Pakatut esineet siirretään väliaikai-
seen varastoon odottamaan kuljetusta uuteen säilytystilaan. Muuton aikana ti-
loja siivotaan ja mahdollisia tuhohyönteisiä tarkkaillaan säännöllisesti. Mikäli
hyönteisiä tai homeongelmia esiintyy, ryhdytään tarvittaviin toimiin.

Näin laajassa projektissa on varauduttava viivytyksiin ja yllätyksiin. Toiminta-
suunnitelmassa on käsitelty joitain projektiin liittyviä riskejä ja suunnitelman pe-
rusteella tullaan tekemään tarkempi riskikartoitus ennen muuton aloittamista.
Toimintasuunnitelman tulee olla joustava ja sen on pystyttävä mukautumaan
muutoksiin projektin edetessä.

7 Kokoelmavarastojen avoimempi tulevaisuus

7.1 Saavutettavat museoesineet

Saavutettavuudella voidaan tarkoittaa joko esineiden parempaa saavutettavuutta yleisölle tai museon omaan käyttöön. Nämä kaksi puolta ovat kuitenkin yhteydessä toisiinsa ja kokoelmien digitointi yleisön käyttöön hyödyttää myös ammattilaisia. Museotyön eettisissä säännöissä (ICOM, 2017) todetaan, että museon on huolehdittava kokoelmiensa saavutettavuudesta kaikille kohtuullisessa ajassa. Hyvin pitkälti onkin luovuttu siitä ajatuksesta, että esineet ovat näytillä vain museon tiloissa.

Saavutettavuudesta puhuttaessa on tarkasteltava myös erityisryhmien tarpeita sekä erilaisia tapoja ja mahdollisuuksia osallistua kulttuuriperinnön kokemiseen. Opetus ja kulttuuriministeriön museopoliittisessa ohjelmassa 2030, Mahdollisuuksien museo, todetaan:

”Museoiden kokoelma- ja tietovarantojen digitaalinen saatavuus on tulevaisuudessa yksi keskeisimmistä tavoista jakaa kulttuuriperintöaineistoja eri yleisöille.” (Mattila, 2018)

Monet museot ovatkin avanneet viime aikoina kokoelmiaan verkossa. Tällä hetkellä Kansalliskirjaston ylläpitämään Finna-palveluun on tuotu esineitä, kuvia, taideteoksia ja muuta aineistoa 77 museon kokoelmista. Esimerkiksi Suomen kansallismuseon kokoelmaesineistä palvelussa on kymmeniä tuhansia kuvia. Suurin osa niistä on vapaasti käytettävissä ilman rajoituksia. (Finna, 2021)

Taustalla on museomaailman maailmanlaajuinen trendi avata kokoelmiaan vapaaseen käyttöön ja tätä kautta pitää kulttuuriperintö elävänä ja kaikkien saavutettavissa. Opetus- ja kulttuuriministeriön museopoliittisessa ohjelmassa museoalan visioihin- ja arvoihin kuuluu mahdollistaa kulttuuriperinnön saavutettavuus kaikille. Museoilla onkin vahva yhteiskunnallinen vastuu saavutettavuuden ja yhdenvertaisuuden parantamisessa. (Mattila, 2018)

7.2 Avoimet säilytystilat ja varastonäyttelyt

Museoiden tiloja ja toimintaa onkin ryhdytty avaamaan yleisölle enemmän viime aikoina. Museossa voidaan toteuttaa esimerkiksi ohjattuja kierroksia varastotiloissa, esineitä saatetaan konservoida yleisötiloissa ja sosiaalisen median kautta esitellään toimintaa kulisseyksissä.

Tampereen uuteen kokoelmakeskukseen on tulossa erillinen vierailutila. Yleisö ei pääse kaikkiin kokoelmatiloihin, vaan esimerkiksi käytäville ja työhuoneisiin on sijoitettu kokoelmateoksia ja huonekaluja. Lisäksi tutkijoiden käytössä on erillinen avoin tekstiilivarasto. (Paavola, 2021) Osassa Länsi-Uudenmaan kokoelmakeskus Leiran tiloja on kaikkien siellä kokoelmiaan säilyttävien museoiden yhteinen varastonäyttely, johon järjestetään ryhmäopastuksia (Jauhiainen, 2018). Suurissa kokoelmakeskuksissa onkin helppo järjestää jokin rajattu tila avoimeksi yleisölle kokoelmien esittelyyn.

Espoon modernin taiteen museo EMMAssa avautui vuonna 2017 näyttely-, säilytys- ja työskentelytilan yhdistelmä. Varastonäyttely koostuu Rut Brykin ja Tapio Wirkkalan teoksista ja luonnoksista. Esineet on aseteltu perinteisille varastohyllyille, eikä niitä ole esitelty samaan tapaan kuin näyttelytiloissa. Konservatorin ja valokuvaajan työtilat ovat myös yleisön nähtävillä. (Vilkman, 2017) Saman tyyppinen ratkaisu on Forum Marinumin vuonna 2019 toteutettu katseluvastasto museon näyttelytilojen yhteydessä. Katseluvastaston pääosassa ovat laivojen pienoismallit ja niille rakennetut erilaiset säilytysratkaisut. Tavoitteena on avata museon kulissien takaisia näkymiä ja kokoelmatyötä. (Forum Marinum, 2021) Avoimet varastonäyttelyt päästävät yleisön kurkistamaan museon säilytysiloihin ja museotyöhön. Nämä muistuttavat kuitenkin enemmän näyttelyitä ja toimivat ehkä parhaiten juuri tällaisten isojen ja yhtenäisten kokonaisuuksien esittelyssä.

7.3 Haminan museoiden kokoelmien saavutettavuuden kehittäminen

Haminan museoiden kokoelmien muuton aikana ja sen jälkeen tehtävä inventointityö edistää kokoelmien saavutettavuutta niin museon omaan käyttöön kuin myös yleisön saataville. Kokoelmien digitointiaste nousee ja kokoelmia voidaan avata yleisölle sähköisesti. Haminan museoiden kokoelmista Finna-palveluun on ennen muuttoa viety 337 Haminan kokoelman esinettä ja 24 Vehkalahden kokoelman esinettä (Finna, 2021).

Haminan museoiden uudesta säilytystilasta olisi mahdollista tulevaisuudessa avata joitakin osia ja työskentelytiloja yleisölle varastonäyttelyn muodossa. Muita mahdollisuuksia pienimuotoisemmille varastonäyttelyille olisivat Vehkalahden kotiseutumuseon nykyiset säilytystilat museorakennuksessa tai kaupunginmuseon rakennuksen kellarikerros, johon on suunnitteilla mittava remontti.

8 Yhteenveto

Opinnäytetyön tarkoitus oli selvittää RE-ORG menetelmän käyttöä museokokoelma muuttoprojektin suunnittelun apuvälineenä. Menetelmä osoittautui käyttökelpoiseksi Haminan museoiden kokoelmien kohdalla. Varsinkin jos säilytystiloissa on puutteita, soveltuu menetelmä hyvin kokoelman ja toiminnan analysointiin ennen muuttoa. RE-ORG menetelmän käyttö oli yksinkertaista ja sitä pystyi muokkaamaan hyvin omaan tilanteeseen sopivaksi. Kokoelmien ja tilojen tunteminen entuudestaan auttaa ja nopeuttaa itsearvioinnin ja kokoelman analysoinnin tekemistä.

Haminan museoiden kokoelmien tilanteen parantaminen oli itselleni tärkeä aihe. Olin joutunut etsimään esineitä päiviä ja välillä jopa toteamaan, että joihinkin näyttelylainapyyntöihin ei pystytä vastaamaan, sillä esineitä ei yksinkertaisesti löydy. Tämä onkin konkreettinen esimerkki kokoelman käytettävyyden ja saavutettavuuden tilasta, joka toivottavasti kokoelmien muuton myötä parantuu merkittävästi.

Vaikka museoiden säilytystilojen kehitys jatkuisi kokoelmakeskusten suuntaan tulevaisuudessakin, tarvitsee kokoelmat silti inventoida ja järjestää paremmin. Pienillä museoilla ei ole välttämättä varaa palkata projektisuunnittelijaa tai koota tehokasta tiimiä kokoelmatyöntekijöitä. RE-ORG menetelmä onkin helppokäyttöisyytensä ja mukautuvuutensa takia

RE-ORG projekteja ei ole toteutettu ohjatusti Suomessa. Vaikka menetelmän käyttö on helppoa omatoimisesti, voisi ohjatuillekin projekteille olla kysyntää. Menetelmään perehtyminen vie kuitenkin aikaa ja kaikilla ei ole resursseja lähteä ajamaan vaativaa uudelleenjärjestysprojektia. Menetelmää suositellaan käytettävän vähintään kahden hengen tiimissä ja tämä varmasti lisää luovuutta sekä uusien ideoiden syntymistä, kun tilaa pitää järjestellä uudestaan.

RE-ORG menetelmän työkaluja käytettäessä pidettiin tiiviisti yhteyttä Haminan museoiden henkilökuntaan ja pyydettiin kommentteja sekä kehitettiin ideoita. Projekti ei suinkaan lopu tähän, vaan tulokset käydään yhdessä läpi ja toimintasuunnitelmaa päivitetään. Työskentelyn aikana kerättyä tietoa ja kokemusta voidaan käyttää apuna muutossa, vaikka kaikkea ei olisikaan toimintasuunnitelmassa. Lisäksi työskentely on valmistanut kohtaamaan yllätyksiä ja etsimään ratkaisuja ongelmiin.

Lähteet

(314/2019) Museolaki <<https://www.finlex.fi/fi/laki/alkup/2019/20190314>> luettu 15.5.2021

Ambrose, T., Paine, C. 2012 *Museum Basics*, kolmas painos, Milton Park, Abingdon, Oxon; New York, NY: Routledge

Finna, 2021. <<https://www.finna.fi>> tiedot haettu 20.4.2021

Forum Marinum, 2021. <<http://www.forum-marinum.fi/fi/kokoelmat/katseluvastasto/>> luettu 15.2.2021

Halila, A. 1969. *Haminan historia: 1900-luvun alusta lähtien*, Mikkeli: Länsi-Savon Kirjapaino

Haminan kaupungin museot, 2018. *Kokoelmapoliittinen ohjelma*, julkaisematon

Haminan kaupunki, 2017. *Haminan kaupungin hankintaperiaatteet*, Kaupungin-hallitus 15.12.2017 <<https://www.hamina.fi/asukkaalle/wp-content/uploads/sites/12/2018/03/Haminan-kaupungin-hankintaperiaatteet.pdf>>

Heinonen, J., Lahti, M. 1988. *Museologian perusteet*, Helsinki: Suomen museo-liitto

ICOM, 2017. *ICOM Code of ethics for museums*, <<https://icom.museum/wp-content/uploads/2018/07/ICOM-code-En-web.pdf>>

ICCROM, 2017, *RE-ORG Method: 1. Workbook*, <https://www.iccrom.org/sites/default/files/2018-04/en_i_workbook_jan2018_-_a4.pdf>

ICCROM, 2021. *RE-ORG projects* <<https://www.iccrom.org/themes/preventive-conservation/re-org/re-org-projects> luettu 7.5.2021>

ICCROM-UNESCO, 2011. *International storage survey 2011: Summary of results* <https://www.iccrom.org/sites/default/files/ICCROM-UNESCO%20International%20Storage%20Survey%202011_en.pdf>

Jauhiainen, K. 2018 *Entinen Leiraksen lääketehdas on nyt 100 000 museoesineen labyrintti*, Vihdin uutiset 15.3.2018 <<https://www.luoteis-uusimaa.fi/paikalliset/3489057>> luettu 16.5.2021

Johnson, E., Horgan, J. 1979. *Protecting of the cultural heritage: Museum collection storage*, UNESCO

Kataja, J. 2016a. *Kokoelmakeskus Kaakkois-Suomeen*, hankeraportti
<<https://docplayer.fi/59399947-Hankeraportti-kokoelmakeskus-kaakkois-suomeen.html>>

Kataja, J. 2016b. *Raportti Haminan museoiden esinekokoelmatoiminnoista ja tiloista*, 6.7.2016, julkaisematon

Kataja, J. 2017. *Maakuntamuseoiden kokoelmatilat ja maakunnallinen kokoelmayhteistyö vuonna 2016*, maisterintutkielma, Jyväskylän yliopisto
<<http://urn.fi/URN:NBN:fi:ju-201703081598>>

Kataja, J. 2021. Kymenlaakson museon tutkija, sähköpostihaastattelu
27.4.2021

Kaukonen, M., Mattila, M., Salmela, U. (toim.), 2005. *Opas paikallismuseon hoitoon*, Helsinki: Museovirasto <https://www.museovirasto.fi/uploads/Museoalan_kehittaminen/opas-paikallismuseon-hoitamiseen.pdf>

Kaunissalo, S. 2021. Haminan kaupungin museoiden konservaattori, suullinen tiedonanto 28.4.2021

Kostet, J. 2010. *Suomalaisten museoiden kokoelmat 1800-luvulla ja 1900-luvun alussa*, teoksessa Kinanen, P., Pettersson, S. (toim.) *Suomen museohistoria* s. 266–284, Helsinki: Suomalaisen kirjallisuuden seura

Mattila, M. (toim.) 2018. *Mahdollisuuksien museo: Opetus ja kulttuuriministeriön museopoliittinen ohjelma 2030*, Helsinki: Opetus- ja kulttuuriministeriö
<<http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-263-557-0>>

Museotilasto, 2021. Museovirasto, <<https://www.museotilasto.fi>> tiedot haettu
20.4.2021

Paavola, T. 2010. *Museovarastot muuttavat: Esimerkkejä Tampereen museoiden kokoelmien siirtoprojektista 2008–2010*, Werstaan jouluseminaari 13.12.2010 <<https://www.slideserve.com/kipling/museovarastot-muuttavat-esimerkkej-tampereen-museoiden-kokoelmien-siirtoprojektista-2008-2010>>

Paavola, T. 2021. *Tampereen museoiden kokoelmakeskus: Säilytystilojen suunnittelun lähtökohtia, hyviä käytänteitä ja haasteita*, Tampereen kaupunki
22.3.2021

Pehkonen, K. 2019. *Muuttoprojekti alkamassa*, Yliopistomuseo muuttaa -blogi 16.8.2019, <<https://blogs.helsinki.fi/yliopistomuseo-muuttaa/2019/08/>> luettu
3.3.2021

Raaseporin museo, *Kokoelmakeskus*, <<https://raaseporinmuseo.fi/kokoelmakeskus-fi/>> luettu 5.5.2021

Reijonen, H. 2010 *Suomalaisten museokokoelmien konservoinnin historiaa*, teoksessa Kinanen, P., Pettersson, S. (toim.) *Suomen museohistoria*, s. 288–310, Helsinki: Suomalaisen kirjallisuuden seura

Saarinen, M., Pirkkalainen, S. *Kokoelmakeskus on museoesineiden koti*, Yle 14.11.2009 <<https://yle.fi/uutiset/3-5912529>> luettu 14.5.2021

Sarantola-Weiss, M., Västi, E. (toim.) 2015. *Kokoelmapoistojen hyvät käytännöt*, Suomen museoliiton julkaisuja 65, Suomen museoliitto

TAKO, 2020 <<http://tako.nba.fi/index>> luettu 3.4.2021

Tandefelt, H., Knapas, R. & Kaskinen, I. 2003. *Keisarinna ja kuningas: Katariina II ja Kustaa III Haminassa 1783*, Hamina: Haminan kaupunginmuseo

Vilkman, S. 2017, *Tapio Wirkkalan ja Rut Brykin elämäntyö on nyt pysyvästi esillä – EMMA valottaa rakastetun taiteilijaparin teosten lisäksi niiden syntyä*, Yle 18.11.2017 <<https://yle.fi/uutiset/3-9935315>> luettu 15.2.2021

RE-OEG menetelmän itsearviointityökalu (ICCROM, 2017)

SELF-EVALUATION TOOL FOR COLLECTIONS IN STORAGE

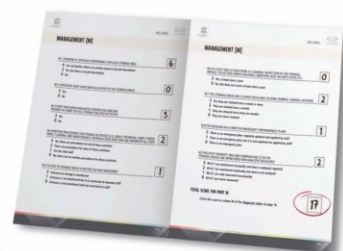
PURPOSE OF THIS TOOL

This self-evaluation tool will help you decide whether your institution needs to embark on a RE-ORG project. The tool includes a series of statements (pp. 1-9) that you need to score and a Diagnostic Table (p. 10) to obtain an overview of the situation. There is also an ID Card (p. 11) that you can fill out to provide context for your evaluation. You can use the Diagnostic Table to share your results with colleagues and management. Show your progress by redoing the evaluation once you have completed a RE-ORG project!

HOW TO USE IT

We suggest reading through all the pages before starting your evaluation. There are 4 sections: Management (M), Building & Space (S), Collection (C) and Furniture & Small Equipment (F). Each section includes 8-10 statements that describe optimal situations. For each statement, choose the option that is closest to your own reality. Add up the total score for each section and report it in the Diagnostic Table by circling the corresponding score. If you are familiar with the storage room, it should take you less than an hour. If you have more than one storage room, fill out one evaluation per room.

During this evaluation, you may identify major risks to your collections (flood, fire, etc.) which require serious attention. These are beyond the scope of RE-ORG and should be notified to management.

© 2017 Copyright held jointly by ICCROM and Government of Canada, Canadian Conservation Institute
Based on the self-evaluation developed by ICCROM with the support of UNESCO (2007-2011) and published at <http://re-org.info>
Licensed under a Creative Commons Attribution-NonCommercial-ShareAlike 4.0 International License

MANAGEMENT (M)

M.1 SOMEONE IS OFFICIALLY RESPONSIBLE FOR THE STORAGE ROOM.

- 6** Yes and his/her duties are written down in his/her job description
- 2** Yes, but there is no job description
- 0** No, no one is responsible for the storage room

M.2 THERE IS SUFFICIENT STAFF TO SUPPORT STORAGE-RELATED DUTIES (PREPARING OBJECTS FOR STORAGE, ASSIGNING AND TRACKING OBJECT LOCATIONS, RETRIEVING AND HANDLING OBJECTS, CARRYING OUT GENERAL MAINTENANCE AND CLEANING, CONTROLLING ACCESS, PROTECTING COLLECTIONS IN-SITU OR EVACUATING THEM IN CASE OF EMERGENCIES, IMPLEMENTING INTEGRATED PEST MANAGEMENT).

- 3** Yes
- 0** No

M.3 THOSE WHO WORK IN STORAGE HAVE BEEN TRAINED TO CARRY OUT STORAGE-RELATED DUTIES.

- 6** Yes, they have been adequately trained for all these duties
- 2** They have been trained in some of these duties
- 0** No, there has been no training

M.4 WRITTEN PROCEDURES FOR STORAGE-RELATED DUTIES EXIST AND ARE KNOWN BY ALL STAFF.

- 6** Yes, there are procedures for all of these duties and they are known by all staff
- 4** There are procedures for most of these duties
- 2** There are procedures for less than half of these duties
- 0** No, there are no written procedures for any of these duties

M.5 ACCESS TO STORAGE IS CONTROLLED, BUT IT IS OPEN TO VARIOUS COLLECTION USERS (RESEARCHERS, STUDENTS, GENERAL PUBLIC).

- 3** Access to storage is controlled, but it is open to various collection users (researchers, students, general public)
- 2** Access to storage is controlled, but only staff are authorized to enter the storage room
- 1** Procedures exist for controlling access, but they are not always enforced
- 0** There are no procedures and access to storage is not controlled

MANAGEMENT (M)

M.6 AT LEAST ONCE A YEAR, THERE IS A GENERAL INSPECTION OF THE STORAGE ROOM (COLLECTION, BUILDING, DUST, SECURITY AND PESTS).

- 3** Yes, there is a general inspection at least once a year
0 No, there is no general inspection at least once a year

M.7 THE STORAGE ROOM IS CLEANED REGULARLY (FLOORS, RUBBISH, GENERAL DUSTING).

- 3** Yes, storage rooms are cleaned regularly
1 Storage rooms are only cleaned when visitors are expected
0 There is no regular cleaning

M.8 THE INSTITUTION HAS ESTABLISHED A CLOSE WORKING RELATIONSHIP WITH THE LOCAL FIRE BRIGADE.

- 6** Yes, there is a close working relationship with local fire brigade
0 No such relationship has been established

M.9 ALL ACTIVITIES INVOLVING FIRE ARE BANNED FROM THE STORAGE ROOM AND ADJACENT ROOMS (SMOKING, HOT TOOLS, OPEN FLAMES, ETC.).

- 6** Yes, all such activities are banned
0 No, these activities are not banned

TOTAL SCORE FOR MANAGEMENT (M)

BUILDING & SPACE (B)

B.1 THE BUILDING IS NOT LOCATED IN A FLOOD PLAIN.

- 6 The building is not located in a flood plain
- 4 The building is located in a flood plain, but the storage room is above ground level
- 2 The building is located in a flood plain and the storage room is below ground level
- 0 Flooding occurs regularly in the storage room

B.2 THE BUILDING PROVIDES RELIABLE PROTECTION AGAINST RAIN AND WEATHER EXTREMES.

- 6 Yes, the building protects the collection from all rain and weather extremes
- 4 The building has some flaws or maintenance issues, but the storage room is protected from weather extremes
- 2 The building has some flaws or maintenance issues, but periodically, weather extremes affect collections in the storage room
- 0 The building is in very poor condition and offers no protection from weather extremes

B.3 DOORS AND WINDOWS (IF ANY) OF THE STORAGE ROOM ARE SECURE (LOCKS AND/OR SECURITY BARS).

- 6 All doors and windows (if any) are secure
- 2 Some doors and/or some windows (if any) are secure
- 0 None of the doors or windows (if any) are secure

B.4 ALL OBJECTS NOT ON DISPLAY ARE HOUSED IN DESIGNATED STORAGE ROOMS. ALL STORAGE ROOMS ARE LOCATED IN THE SAME AREA OF THE BUILDING AND ARE WELL CONNECTED TO OTHER FUNCTIONAL AREAS (OFFICE, RESEARCH AREA, QUARANTINE ROOM, COLLECTIONS PREPARATION, ETC.).

- 6 All objects not on display are housed in designated storage rooms. All storage rooms are located in the same area of the building and are well connected to other functional areas.
- 4 All objects not on display are housed in designated storage rooms. Some storage rooms are scattered and are not well connected to other functional areas.
- 2 All objects not on display are housed in designated storage rooms. The storage rooms are scattered and are not well connected to other functional areas.
- 0 Some objects are stored in hallways, offices, or wherever space is available.

BUILDING & SPACE (B)

B.5 THERE ARE DESIGNATED SPACES OUTSIDE THE STORAGE ROOM FOR SUPPORT FUNCTIONS (OFFICE, RESEARCH, QUARANTINE, DOCUMENTATION, COLLECTIONS PREPARATION, ETC.).

- 6** Yes, there are designated spaces for support functions outside storage
- 2** There are no designated spaces but when necessary, this can be arranged
- 0** No, these functions occur within the storage room

B.6 IT IS SAFE AND EASY TO MOVE OBJECTS FROM THE STORAGE ROOM TO OTHER AREAS OF THE BUILDING (DISPLAY, DOCUMENTATION, CONSERVATION, LOADING BAY, ETC.).

- 3** All routes between the storage room and other areas of the building are free from obstacles; they are suitable to move large objects and carts loaded with objects
- 2** Routes include corners and movement between floors, without obstacles
- 1** Routes include corners and movement between floors, with obstacles
- 0** Routes are obstructed and moving objects is difficult

B.7 THE WALLS, FLOORS AND CEILING OF THE STORAGE ROOM ARE IN GOOD CONDITION.

- 6** Yes, the walls, floors and ceiling are in good condition
- 4** There are visible signs of past deterioration (water stains, cracks, pests, etc.)
- 0** There are visible signs of current deterioration (damp walls and/or ceiling, condensation, pests) or defects (improper electric wiring, faulty plumbing, etc.)

B.8 THERE ARE NO WATER PIPES OR PLUMBING FIXTURES (VALVES, FAUCETS, TOILETS) OF ANY KIND WITHIN OR ABOVE THE STORAGE ROOM.

- 6** There are no pipes or plumbing fixtures of any kind in or above the storage room
- 2** There are water pipes or plumbing fixtures in or above the storage room, but not directly over the collection
- 0** There are water pipes or plumbing fixtures in or above the storage room and directly over the collection

B.9 THE STORAGE ROOM IS NOT USED TO HOUSE NON-COLLECTION ITEMS (PACKING MATERIALS, EXHIBITION PANELS, DISPLAY CASES, OFFICE FURNITURE, PUBLICATIONS, ETC.).

- 6** The storage room is reserved exclusively for the collection
- 2** Some non-collection items are kept in the storage room
- 0** A significant amount of space in storage is occupied by non-collection items

BUILDING & SPACE (B)

B.10 STORAGE AISLES ARE WIDE ENOUGH TO MOVE OBJECTS SAFELY.

- 3 Yes, all aisles are wide enough to move objects safely
- 2 Most aisles are wide enough to move objects safely
- 1 It is difficult to move objects safely in the aisles
- 0 It is impossible to move objects safely in the aisles

TOTAL SCORE FOR BUILDING & SPACE (B)

COLLECTION (C)

C.1 ALL OBJECTS ARE ACCESSIONED AND THEIR ACCESSION NUMBERS ARE RECORDED IN THE DOCUMENTATION SYSTEM.

- 6 Yes, this is the case for all objects
- 4 Yes, for 80% of the objects
- 2 For less than 50% of the objects
- 0 None of the objects are accessioned

C.2 ALL OBJECTS ARE MARKED WITH A UNIQUE ACCESSION NUMBER.

- 6 Yes, this is the case for all objects
- 4 Yes, for 80% of the objects
- 2 For less than 50% of the objects
- 0 For none of the objects

C.3 THE DOCUMENTATION FOR EACH OBJECT INCLUDES ITS DIMENSIONS AND WEIGHT.

- 3 Yes, this is the case for all objects
- 2 Yes, for 80% of the objects
- 1 For less than 50% of the objects
- 0 For none of the objects

C.4 EACH STORAGE ROOM, STORAGE UNIT AND STORAGE SURFACE (SHELF, DRAWER, RACK) IS IDENTIFIED WITH A NUMBER OR LETTER (OR BOTH) AND IS LABELLED VISIBLY.

- 6 Yes, this is the case for all storage rooms, units and surfaces
- 4 Yes, for 80% of storage rooms, units and surfaces
- 2 For less than 50% of storage rooms, units and surfaces
- 0 There is no location system

C.5 EACH OBJECT HAS A LOCATION CODE THAT LINKS IT TO A SPECIFIC LOCATION WITHIN EACH STORAGE UNIT; THIS CODE IS RECORDED IN THE DOCUMENTATION SYSTEM.

- 6 Yes, all objects have a location code that is recorded in the documentation system
- 4 Yes, for 80% of the objects
- 2 For less than 50% of the objects
- 0 There is no location system, or none of the location codes are recorded in the documentation system

COLLECTION (C)

C.6 OBJECTS CAN BE RETRIEVED WITH LIMITED HANDLING OF OTHER OBJECTS.

- 6 A maximum of 2 objects must be handled to retrieve the one desired
- 4 In some cases, more than 2 objects must be handled
- 2 In any given shelf, drawer or rack, most of the objects must be handled in some way to reach the one desired
- 0 Objects in storage are completely inaccessible

C.7 IT TAKES A MAXIMUM OF 3 MINUTES TO LOCATE AN OBJECT IN STORAGE, STARTING WITH ITS RECORD IN THE DOCUMENTATION SYSTEM.

- 6 All objects can be located within 3 minutes
- 4 3 to 10 minutes are required to locate most objects
- 2 More than 10 minutes are required to locate most objects
- 0 Most objects cannot be located using the current documentation system

C.8 TEMPORARY CHANGES IN OBJECT LOCATIONS ARE TRACKED (FROM STORAGE TO: DISPLAY, OFFICES, RESEARCH AREA, LAB, OTHER INSTITUTIONS).

- 3 Yes, all changes in object locations are tracked
- 0 No changes in object locations are tracked

C.9 OBJECTS ARE FREE FROM PESTS AND MOULD.

- 6 The entire collection is free from active pest infestations or mould
- 3 Some objects are actively infested by pests or mould
- 0 Most objects are actively infested by pests or mould

C.10 OBJECTS AND STORAGE UNITS ARE DUST FREE.

- 3 Yes, objects and storage units are dust free
- 2 Most objects and storage units are dust free
- 1 Some objects and storage units are dust free
- 0 No, everything is covered in dust

TOTAL SCORE FOR COLLECTION (C)

FURNITURE & SMALL EQUIPMENT (F)

F.1 NO OBJECT IS PLACED DIRECTLY ON THE FLOOR.

- 6 There are no objects directly on the floor
- 4 A few objects are placed directly on the floor
- 2 Most of the objects are placed directly on the floor
- 0 All the objects are on the floor

F.2 THERE IS SUFFICIENT SPACE IN EXISTING STORAGE UNITS TO ACCOMMODATE NEW ACQUISITIONS.

- 3 For the next 10 years
- 2 For the next 2 years
- 1 Storage units are already full
- 0 Storage units are overcrowded

F.3 STORAGE UNITS ARE SUITABLE FOR THE TYPES AND DIMENSIONS OF OBJECTS.

- 3 Yes, for all the storage units
- 2 For most of the storage units
- 0 In many cases, storage units are not suitable for the objects

F.4 STORAGE FURNITURE HAS EITHER BEEN TREATED FOR PEST RESISTANCE OR IS MADE WITH PEST-RESISTANT MATERIALS.

- 3 Yes, all storage units are pest proof
- 1 Most storage units are pest proof
- 0 No, most of the storage units are vulnerable to pests

F.5 SPECIFIC CARTS, TRAYS AND LADDERS ARE ASSIGNED TO THE STORAGE ROOM.

- 3 Yes, such equipment is always present in the storage room, and is specifically assigned to it
- 1 Some equipment exists in the building, but none has been specifically assigned to the storage room
- 0 No, there is no such equipment

FURNITURE & SMALL EQUIPMENT (F)

F.6 THERE ARE SMOKE DETECTORS CONNECTED TO AN ALARM SYSTEM IN THE STORAGE ROOM AND IN ADJACENT ROOMS; THEY ARE IN WORKING ORDER.

- 6** There are smoke detectors connected to an alarm system in the storage room and in adjacent rooms and they are in working order
- 1** Smoke detectors are installed in the storage and adjacent rooms, but they are not regularly checked
- 0** There are no smoke detectors

F.7 PORTABLE FIRE EXTINGUISHERS ARE LOCATED THROUGHOUT THE BUILDING, INCLUDING THE STORAGE ROOM; THEY ARE REGULARLY INSPECTED AND SOME STAFF ARE TRAINED TO OPERATE THEM.

- 6** There are portable fire extinguishers, they are checked regularly, and some staff are trained to operate them
- 1** There are portable fire extinguishers, but they are not checked regularly and/or staff are not trained to operate them
- 0** There are no portable fire extinguishers

F.8 "SPECIAL OBJECTS" (VERY SMALL, VERY FRAGILE, FLEXIBLE, ETC.) HAVE APPROPRIATE BOXES, PADDING, MOUNTS OR OTHER PACKAGING.

- 3** Yes, all "special objects" are adequately protected
- 2** Most "special objects" are adequately protected
- 1** Some "special objects" are adequately protected
- 0** No boxes, padding, mounts or other packaging materials are used to protect "special objects"

TOTAL SCORE FOR FURNITURE & SMALL EQUIPMENT (F)

Congratulations! Now, report the total scores for M, B, C and F in the Diagnostic Table.

RE-ORG DIAGNOSTIC TABLE

INSTITUTION NAME: _____ ASSESSOR'S NAME: _____

STORAGE ROOM: _____ DATE OF ASSESSMENT: ____/____/____

	MANAGEMENT (M)	BUILDING & SPACE (B)	COLLECTION (C)	FURNITURE & SMALL EQUIPMENT (F)
ALL OK! YOU CAN PROCEED WITH OTHER COLLECTIONS CARE PRIORITIES	42	54	51	33
	41	53	50	32
	40	52	49	31
	39		48	30
	38			29
				28
ONLY SMALL IMPROVEMENTS ARE NEEDED	37	51	47	27
	36	50	46	26
	35	49	45	26
	34	48	44	25
	33	47	43	24
	32	46	42	23
	31	45	41	22
	30	44	40	21
29	43	39	20	
	42	38		
YOU NEED A RE-ORG PROJECT	28	41	37	19
	27	39-40	35-36	18
	26	37-38	33-34	17
	25	35-36	31-32	16
	24	33-34	29-30	15
	23	31-32	27-28	14
	22	29-30	25-26	13
	21	27-28	23-24	12
	20	25-26	21-22	11
	19	23-24	19-20	10
	18	21-22	17-18	9
	17	19-20	15-16	
	16	17-18	13-14	
	15	15-16	11-12	
14	13-14			
13	11-12			
12				
11				
10				
YOU NEED TO START A RE-ORG PROJECT NOW!	9	10	10	8
	8	9	9	7
	7	8	8	6
	6	7	7	5
	5	6	6	4
	4	5	5	3
	3	4	4	2
	2	3	3	1
	1	2	2	0
	0	1	1	
	0	0		

Kaavapiirros Haminan museoiden säilytystilan käytöstä

